

ԱՐԶԱԿԱՆԿ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

MARS - AVRIL 2026

N° 262

Բովանդակություն

Էջ 2 – Հայաստանը միանում է «Ասիայում մշակութային ժառանգության դաշինք»ին

Էջ 4 – Գաւէնի աշխարհը

Էջ 7 – Հրանդ Տիկի արձանի բացում Չմիւնիոյ մէջ

Էջ 9 – Հայաստան վերադարձում եկեղեցւոյ դուռը սկսած է ցուցադրուիլ

Էջ 10 – Անարդարութեան վրայ կառուցած աշխարհը եւ մեր սպասումները

Էջ 10 – Հայաստանն ու Վրաստանը պիտի հիւրընկալեն ՖԻՖԱ երիտասարդական աշխարհի ախոյեանութիւնը

Էջ 16 – Աւետիք Իսահակեանի յուշատախտակը բացուել է Վենետիկում

Էջ 17 – «Հոգեւոր բարոյեցի արահետներով»

Էջ 18 – 7 հայ պատանդներու ընտանիքներն ու փաստաբանները դիմած են ՄԱԿ-ին – Դատարանն արդարացրել է թուրքիայում հայոց ցեղասպանութեան ֆիլմը ցուցադրած կինոգործիչին

Էջ 19 – Սողոմոն Թեփիքեան 130.

Էջ 21 – Ժընեւ և Լեման շրջանի Սուրբ Յակոբ եկեղեցւոյ յուրեր

Sommaire

P. 3 – Le stand Arménie au Salon du livre de Genève

P.5 – Inauguration de l'ambassade de la République d'Arménie à Berne - Plainte contre SOCAR déposée auprès du SECO

P. 6 – Les proches des prisonniers réclament la mise en œuvre du mécanisme de la «puissance protectrice»

P. 7 – *Je ne devais pas être là* par Shant Ghouchian

P. 8 – Le refuge de Mékhitar

P. 12 – Autour du lac Arpi, les villages d'Arménie en quête d'avenir

P. 13 – Visite de Pierre-Yves Fux, secrétaire d'État adjoint du DFAE en Arménie

P. 14 – Scandale en Arménie: La directrice d'un musée limogée pour avoir offert un livre au vice-président américain

P. 17 – 111 ans de mémoire et de résistance

P. 19 – L'Arménie en tête du Caucase du Sud dans la classement de Freedom House

P. 22 - Nouvelles de l'École Topalian

P. 23 - Nouvelles de l'UAS

COMMÉMORATIONS DANS L'ATTENTE D'UNE PAIX RÉELLE ET CONSOLIDÉE

(© Nathan868, Wikimedia)

(© harutune, Wikimedia)

À la veille des commémorations du 111e anniversaire du génocide des Arméniens, les autorités azerbaïdjanaises ont rasé la cathédrale Surb Astvatsamor Hovanu de Stepanakert. La nouvelle est tombée quelques jours seulement après que les médias arméniens ont rapporté la démolition d'une autre église, Saint Hakob, dans la même ville. Suite à un communiqué de condamnation diffusé par le Saint Siège d'Etchmiadzine, le Bureau des musulmans du Caucase situé à Bakou, a reconnu ces destructions en prétendant qu'il s'agissait de «bâtiments» construits illégalement pendant les «années d'occupation».

L'effacement systématique du patrimoine culturel et religieux arménien après le nettoyage ethnique en Artsakh s'inscrit dans la continuation du processus génocidaire contre le peuple arménien commencé au début du 20e siècle. Il vise à faire disparaître les traces de sa présence sur les terres historiquement arméniennes depuis deux millénaires.

Avec l'effondrement de l'ordre mondial, nous assistons impuissants aux violations flagrantes du droit international des droits de l'homme, causant des souffrances humaines inimaginables. Les crimes de guerre, les expulsions forcées et les nettoyages ethniques qui se produisent au Proche-Orient au vu et au su du monde entier suscitent de profonds sentiments d'amertume et de désespoir tout particulièrement chez les Arméniens, en quête de justice pour leurs aïeux, victimes du génocide de 1915, mais aussi pour les 120'000 Arméniens déplacés de force d'Artsakh en 2023.

ՇԱԺՄՍ

Cuisine alépine et arménienne

Mezzés à partager, grillades au charbon et saveurs authentiques du Levant.

Av. de Sainte-Clotilde 9, Genève
www.cadmusrestaurant.ch

COMMÉMORATIONS DANS L'ATTENTE D'UNE PAIX RÉELLE ET CONSOLIDÉE

»»» Le discours pacifiste du Premier ministre Pashinyan et de son gouvernement, en complet décalage avec les actions et déclarations de la partie adverse, peinent à convaincre une grande partie des Arméniens sur les intentions de l'Azerbaïdjan et de la Turquie. De surcroît, le manque de réaction appropriée de la part des autorités arméniennes aux actes et messages hostiles voire menaçants de l'Azerbaïdjan, et les déclarations ambiguës de M. Pashinyan autour de son idéologie de «l'Arménie réelle» nous rendent perplexes et inquiets.

Indépendamment de la position du gouvernement d'Arménie sur la place de la mémoire du génocide de 1915 et de ses choix politiques, basés sur des considérations de *realpolitik*, il est de notre devoir dans la diaspora, en tant que descendants des survivants du génocide, de poursuivre, sans relâche, l'exigence de reconnaissance et de réparations de la part de la Turquie. Il nous appartient également de multiplier nos efforts pour obtenir la libération des prisonniers politiques arméniens détenus en otage par Bakou, soutenir le droit au retour des Arméniens d'Artsakh sur leurs terres et la préservation de ce qui reste du patrimoine arménien en Artsakh et en Turquie.

Nos efforts continus durant plusieurs décennies ont porté leurs fruits à savoir, la reconnaissance du génocide de 1915, par un grand nombre d'États. Cependant, le constat est amer: Ces reconnaissances ne nous ont pas aidés à prévenir le blocus génocidaire imposé aux Arméniens d'Artsakh, suivi de leur exode forcé de leurs terres ancestrales. Pire encore, après la perte de l'Artsakh, c'est la République d'Arménie, une rescapée en quelque sorte du génocide de 1915, qui est actuellement menacée.

Dès lors, il est grand temps de faire une analyse sans complaisance du travail accompli dans le passé, de définir les objectifs à poursuivre à l'avenir ainsi que les moyens pour y parvenir. Les grands bouleversements que traverse le monde ces dernières années et l'Arménie en particulier exigent une remise en question de nos priorités, l'optimisation de nos ressources et l'adaptation de notre méthodologie aux nouvelles réalités. ■

M. S.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՄԻԱՆՈՒՄ Ե «ԱՍԻԱՅՈՒՄ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔ»ԻՆ

Հայաստանը միանում է «Ասիայում մշակութային ժառանգության դաշինքին»: Կառավարությունն իր ապրիլի 18-ի նիստում վաւերացրեց «Ասիայում մշակութային ժառանգության դաշինքի» կանոնադրությունը:

Դաշինքը ստեղծուել է Ասիայի երկրների նախաձեռնությամբ՝ հաւասարության, կամաւորութեան, փոխադարձ յարգանքի և շահաւետութեան սկզբունքների հիման վրայ՝ որպէս միջկառավարական կազմակերպութիւն, որի առաքելութիւնն է Ասիայի մշակութային ժառանգութեան պահպանման կարողութիւնների ամրապնդումը, ժառանգութեան և տնտեսական, սոցիալական, մշակութային ու բնապահպանական զարգացումների միջև ներդաշնակութեան ապահովումը, ժողովուրդների միջև կապերի խորացումն ու քաղաքակրթական արժէքների փոխանցումը:

Դաշինքին անդամակցութեան միջոցով հնարաւոր կը լինի՝

ներգրաւուել տարածաշրջանային և երկկողմ յուշարձանների պահպանման ծրագրերում,

մասնակցել մասնագիտական վերապատրաստումներին և փորձի փոխանակման հարթակներին,

ներկայացնել և տարածել հայկական մշակութային ժառանգութիւնը միջազգային հարթակներում,

աջակցութիւն ստանալ ժառանգութեան թուայնացման, պահպանման և վերականգնման նախագծերի իրականացման համար,

ամրապնդել մշակութային դիւանագիտութեան գործիքակազմը՝ Ասիայում Հայաստանի դրական կերպարի ձևաւորման համար:

Դաշինքին անդամակցողութիւնը չի ենթադրում պարտադիր ֆինանսական վճարումներ, իսկ դիտորդ անդամի կարգավիճակով հնարաւոր է մասնակցել բոլոր հիմնական գործընթացներին՝ առանց իրաւական պարտաւորութիւնների: ■

(news.am)

ATTENTION !

Artzakank a une nouvelle adresse postale !

ԱՐԶԱԿԱՆԿ

www.artzakank-echo.ch

6 numéros par année
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.-

Avenue Adrien-Jeandin 8 - 1226 Thônex

CCP 12-17302-9

IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Responsable de publication: Maral Simsar

Tél. + 41 (0)78 892 93 31

artzakank@yahoo.com

LE STAND ARMÉNIE AU SALON DU LIVRE DE GENÈVE

Agathe WURRY

À l'occasion de sa 40e édition, le Salon international du livre de Genève a une nouvelle fois accueilli un participant fidèle: le stand arménien, présent pour la 39e année consécutive. Une présence qui témoigne de l'engagement de la communauté arménienne à faire vivre au cœur de la cité genevoise sa culture et son ouverture au monde du livre.

Derrière cette fidélité se trouve la Fondation Hagop D. Topalian, dont la mission est de préserver, promouvoir et diffuser la culture arménienne. La Fondation s'investit chaque année dans le Salon du livre pour faire vivre cet espace de transmission du savoir et de la culture. Au fil des décennies, des centaines de conférences y ont été organisées, abordant des thématiques variées de l'histoire à la littérature en passant par les enjeux contemporains de la diaspora arménienne. L'animation du stand bénéficie chaque année de l'engagement d'Alain Navarra-Navassartian, qui se déplace spécialement pour l'occasion et élabore le programme des conférences. Il nous propose, chaque année, des thèmes d'une grande richesse et nous fait bénéficier de son expertise en histoire de l'art et en sociologie politique.

Un programme centré sur les femmes arméniennes

L'édition 2026 du Salon proposait un programme particulièrement cher à notre cœur articulé autour du thème: «Figures de femmes dans l'histoire et la littérature arméniennes».

Roy Arakelian et Maxime Yevadian

Ce fil conducteur entendait interroger la place des femmes souvent marginalisées dans nos récits historiques. À travers conférences et présentations d'ouvrages, le stand arménien a ainsi proposé une relecture de nos récits historiques attentive aux expériences des femmes arméniennes et aux mécanismes d'invisibilisation qui ont longtemps invisibilisé leur représentation. Pendant cinq jours, chercheurs, écrivains et artistes se sont ainsi succédés pour explorer ces thématiques sous des angles variés. Parmi eux, citons Elisabeth Istambouli von Tscharnier, Hasmig Chahinian, Sophie-Zoe Toulajian, Taline Ter Minassian, Astrig Atamian,

Agnes Ohanian, Nicolas Tatessian, Yahia Belaskri, Sevan Ananian, Corinne Zarzavatdjian, Gregoire Jakhian, Houry Varjabedian, Astrid Artin Loussikian, Anna Barseghian, Pierre Tevanian, Patrice Djololian

À cette occasion, l'ambassadrice d'Arménie en Suisse, S.E. Madame Hasmik Tolmadjian, nous a fait l'honneur de sa présence à deux reprises: Lors de l'accueil des élèves de l'école Topalian le mercredi 18 mars, premier jour du Salon puis dimanche le 22 mars par une intervention consacrée aux femmes en diplomatie.

La programmation a également mis en valeur l'exposition *Trésors arméniens, 1512-1828*, actuellement présentée à Marseille à la cathédrale Notre-Dame de la Garde.

Cette exposition retrace à travers une centaine d'objets le processus de modernisation de la société arménienne passée d'un héritage médiéval à une ouverture aux influences scientifiques et culturelles européennes.

En outre, comme chaque année, le stand proposait un espace convivial dédié aux spécialités culinaires arméniennes. Préparés avec soin par les bénévoles de la communauté, ces plats traditionnels ont permis aux visiteurs du Salon de découvrir, ou redécouvrir, une autre facette de la culture arménienne, à travers sa gastronomie et son sens de l'hospitalité.

De fait, fidèle à la vision de son fondateur, la Fondation Hagop Topalian poursuit sa mission de faire vivre la culture arménienne en Suisse et en favorisant les échanges avec la communauté genevoise. Cette ambition prend, en particulier, forme à travers une présence ininterrompue au Salon du livre depuis quatre décennies.

C'est pourquoi la Fondation Hagop Topalian tient à adresser ses plus sincères remerciements à toutes celles et ceux sans qui l'organisation du stand ne serait pas possible. Bénévoles, cuisiniers, participants et fidèles visiteurs qui contribuent année après année à faire vivre ce lieu d'échange et de partage avec toujours pour mot d'ordre un esprit de transmission et de convivialité. ■

ԳԱԼԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀԸ ԿԱՄ ԻՆՉՊԵՍ ԶԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՃԳՆԱԺԱՄԸ ՆՐԱՆ ՆԿԱՐԻՉ ԴԱՐՁՐԵՑ

2020 թուականին, երբ ամբողջ աշխարհը յայտնուել էր բովիդի համավարակի ճիրաններում, մարդիկ փորձում էին ելքեր գտնել՝ յարմարություն անսովոր ու բառսային իրականություններ: Այդ բարդ ժամանակաշրջանում մասնագիտությամբ բանասեր, կենսաթոշակառու Լենա Գալստյանը բացայայտեց իր ներսում մինչ այդ թաքնուած մի աշխարհ՝ նկարչությունը: Եւ վրձնի ու կտաւի հետ երբեւէ չառնչուած կինը սկսեց ստեղծագործել:

Առաջին կտաւի վրայ սարեանական գոյներն էին, յաջորդիւ արդէն՝ նուրբ ու գունեղ բնապատկերներ, որոնցում սոսկ բնութիւն չէր, այլեւ մի ողջ ներաշխարհ՝ երկար տարիներ լուրջեամբ պահպանուած զգացմունքներ ու յոյզեր, ապագայի տեսլական:

Տիկին Գալստյան, արուեստի հետ որեւէ կապ ունեցել էք երիտասարդ տարիքում:

Իհարկէ, ունեցել եմ, արուեստն իմ գէներում է, թեպէտ իմ պարագայում այն, չգիտես ինչու, խորը թաքնուել էր (հեղ. - ժպտում է): Իմ հայրական ու մայրական կողմում եղել են յայտնի նկարիչներ, մօրս կողմից՝ Էդուարդ Արծրունյանը և հայրական կողմից՝ Սամվել Գալստյանը: Մեր ընտանիքում արուեստը միշտ իր ուրոյն տեղում է եղել, ինքս էլ միշտ տարուած եմ եղել դրանով: Երազում էի դերասանուհի դառնալ, սակայն տարբեր պատճառներով պայմանաւորուած՝ չստացուեց:

Ինչո՞ւ հենց բովիդի համավարակի ժամանակ որոշեցիք զբաղուել նկարչութեամբ:

Համավարակի ժամանակ ստիպուած էինք տանը մնալ, և քանի որ զբաղմունք չկար, մի օր որոշեցի վերցնել թոռնիկներիս գուլաշները և փորձել նկարել: Այդպէս ծնուեցին իմ առաջին աշխատանքները, որոնք արտացոլում էին Հայաստանի, մասնաւորապէս իմ ծննդավայր Ալավերդու գեղեցիկ բնութիւնը: Մինչ օրս էլ նախընտրում եմ նկարել գուլաշով, իւղաներկի փայլն ինձ այնքան էլ դուր չի գալիս: Նկարելիս մատիտ չեմ օգտագործում, էսքիզներն էլ ներկերով եմ անում: Նկարչութիւնն ինձ համար համաչափութիւն չէ, նկարում եմ այն, ինչ տեսնում եմ՝ համադրելով գոյները:

Յիշո՞ւմ եք Ձեր առաջին կտաւը:

Այո՛, իհարկէ: Առաջին կտաւը նկարելիս ոգեշնչուել եմ սարեանական գոյներով. արտանկարել եմ մեծ նկարչի բնապատկերներից մէկը: Երբ վերցնում եմ վրձինը, աչքիս առաջ միայն գոյներ են գալիս, խառնում եմ դրանք այնքան, մինչև ստանամ իմ սրտի ուզածը, իմ հոգուն հարազատ գոյները:

Ո՞րն է Ձեր ներշնչանքի աղբիւրը, ի՞նչն է Ձեզ ստիպում նկարել:

Բնութիւնը: Բնութեանը նայում եմ որպէս կենդանի օրգանզիմ, սիրում եմ զբօսնել և խօսել բնութեան հետ: Մանկութիւնս անցել է Լոռու մարզի Ալավերդի քաղաքում: Քաղաքի գետափնեայ հատուածներում քայլելիս զմայլում էի բնապատկերներով ու պատկերացում

ինչպէս կարող եմ Լոռուայ գեղեցիկ պատկերները թղթին յանձնել: Լոռուայ բնութիւնը շատ եմ նմանեցնում Շուշեցարիայի բնութեանը, որը նոյնպէս իմ ներշնչման աղբիւրներից է: Վերջին իմ նկարներում շատ եմ պատկերել Շուշեցարիայի բնութիւնն՝ իր ողջ հմայքով:

Ինչպե՞ս է արուեստը փոխել Ձեր կեանքը:

Արուեստն իմ կեանքը աւելի լաւն է դարձրել: Արուեստի միջոցով կեանքին աւելի թեթեւ եմ նայում, փորձում եմ լինել լաւատես, հանդուրժող, ապրում եմ իմ գոյների մէջ, իմ աշխարհում: Զովիդի համավարակը ցոյց տուեց, որ ցանկացած դժուարին իրավիճակում մարդ պէտք է գտնի իր ներքին խաղաղութիւնն ու ներդաշնակութիւնը, երբեք չկորցնի հաւատը ապագայի նկատմամբ և շարունակի ապրել դրական էներգիայով: Իմ կարգախօսն է դարձել՝ «լաւ է ուշ, քան ուշացած» խօսքը:

Ո՞րն է Ձեր խորհուրդն այն մարդկանց, որոնք յատկապէս աւելի մեծ տարիքում վախճնում են Նոր Նախաձեռնութիւններից:

Պէտք է սիրել կեանքը, շարժուել առաջ՝ դէպի նպատակների իրականացում, չընկճուել և չվախենալ քննադատութիւններից: Տարիքը միայն թիւ չէ, հասունութիւն է, ուստի պէտք է գիտակցել, որ Նոր մտքերը, գաղափարներն ու նախաձեռնութիւնները պիտի կեանքի կոչել անմիջապէս, երբ դրանք առաջանում են քո մէջ, քանզի կարող ենք յետ մնալ ամենագործամանակից: Համօ Սահեանից լաւ ոչ ոք դա չի ասել:

Առ քեզ թեւերին, տար ինձ, ժամանակ, ես ետ մնալուց շատ եմ վախճնում: Յուշերից որքան հեռու եմ կենում, Մէկ է, կապում են թեւքս նրանք:

Ստեղծագործական 5-6 տարիների ընթացքում Գալենն (Լենա Գալստյան) անհատական մի քանի ցուցահանդէս է ունեցել: Առաջին ցուցահանդէսը նրա ծննդավայր Ալավերդի քաղաքում է եղել, որին յաջորդել են Գիւմրիի և Երևանի ցուցահանդէսները: Լենա Գալստյանը շատ է ուզում ցուցահանդէս ունենալ նաև Ժնևում և հաւատում է, որ դա էլ, իր նկարելու անյազ ցանկութեան պէս, մի օր իրականութիւն է դառնալու: ■

Տիրուհի ԳԱԼՍՏՅԱՆ

INAUGURATION DE L'AMBASSADE DE LA RÉPUBLIQUE D'ARMÉNIE À BERNE

Lors de son Conseil des ministres du 12 février 2026, le gouvernement arménien a décidé de transférer l'ambassade d'Arménie en Suisse de Genève à Berne. Rappelons qu'elle était basée à Genève depuis 2002 au siège de la représentation permanente de l'Arménie auprès de l'Office des Nations Unies et des organisations internationales.

La cérémonie officielle de l'inauguration de l'ambassade à Kramgasse 55, dans le centre historique de Berne, a eu lieu le 12 mars 2026 en présence du ministre arménien des Affaires étrangères, Ararat Mirzoyan, le chef du Département fédéral des affaires étrangères de la Confédération (DFAE), Ignazio Cassis, et des personnalités politiques.

Après le hissage du drapeau arménien devant l'ambassade, les hymnes nationaux des deux pays ont été joués, et l'ouverture officielle de l'ambassade a été annoncée avec la traditionnelle coupe du ruban.

Le ministre arménien des Affaires étrangères et le chef du Département fédéral des affaires étrangères suisse ont prononcé des mots de bienvenue et de félicitations.

Dans son discours, Ararat Mirzoyan a souligné que cette nouvelle ambassade à Berne deviendra un jalon important de la diplomatie arménienne en servant de pont pour relier plus étroitement les deux gouvernements ainsi que les institutions, les communautés d'affaires et les peuples des deux pays. Il a rappelé que les relations diplomatiques entre l'Arménie et la Suisse ont été établies en 1993 et qu'au cours des trois dernières décennies le partenariat et la coopération entre les deux pays dans un large éventail de secteurs se sont développés de manière constante.

«Aujourd'hui, les relations entre nos deux pays continuent de se développer de manière dynamique.

PLAINTÉ CONTRE SOCAR DÉPOSÉE AUPRÈS DU SECO

Le 18 mars 2026, le Comité pour la défense des droits du peuple du Haut-Karabagh et l'Association Suisse-Arménie (ASA) ont déposé une plainte contre SOCAR Trading SA auprès du Secrétariat d'État à l'économie (SECO) pour violation des normes internationales en matière de conduite responsable des entreprises en apportant un soutien financier à un État responsable du nettoyage ethnique de la population arménienne autochtone du Haut-Karabagh.

Une conférence de presse a été organisée le même jour au Club suisse de la presse à Genève par *Christian Solidarity International* (CSI), l'Association Suisse-Arménie (ASA), *Armenian Defense Front* et le Comité pour la défense des droits du peuple du Haut-Karabagh.

Sarkis Shahinian, président d'honneur de l'ASA a annoncé que la plainte venait d'être déposée au Point de contact national (PCN) de l'OCDE, auprès >>>

Nous entrevoyons un fort potentiel pour approfondir notre coopération dans des domaines tels que l'innovation, les hautes technologies, l'éducation, le développement durable et le commerce. L'excellence de la Suisse en sciences, en ingénierie et en finance, conjuguée au secteur technologique arménien en pleine croissance et au dynamisme de son capital humain, crée des perspectives prometteuses pour une coopération mutuellement avantageuse.»

Ignazio Cassis, à son tour, a fait remarquer que «l'ouverture de cette ambassade, après de nombreuses années de présence diplomatique à Genève, constitue une avancée significative, à l'instar de l'ouverture de l'ambassade de Suisse à Erevan il y a quinze ans.»

En parlant de l'avenir, Il a salué «les mesures concrètes prises par l'Arménie et l'Azerbaïdjan en faveur de la paix» et a ajouté: «Si la scène régionale est actuellement marquée par des inquiétudes et des incertitudes, la perspective de frontières ouvertes et d'une connectivité accrue dans vos régions est encourageante et nécessaire. En tant que président en exercice de l'OSCE, j'accorde une importance particulière aux efforts en cours dans le Caucase du Sud pour établir la paix, la sécurité et la stabilité.»

En comparant l'ouverture de l'ambassade à un déménagement dans une nouvelle maison, le conseiller fédéral en charge du DFAE a indiqué: «Dans de nombreuses traditions il est de coutume d'accueillir les invités avec du pain et du sel. Le pain symbolise la stabilité et la continuité, tandis que le sel représente la saveur et, traditionnellement, la protection. Dans cet esprit, je vous invite tous avec joie à partager avec nous le pain et le sel.» ■

PLAINTÉ CONTRE SOCAR DÉPOSÉE AUPRÈS DU SECO

» du SECO. Il a ajouté que le PCN avait la responsabilité de conduire un examen préliminaire de la plainte et de déterminer les mesures à prendre. Compte tenu des thèmes abordés (financement présumé d'un conflit ou d'une guerre et accusations de génocide), plusieurs autorités pourraient être concernées: le Contrôle fédéral des finances (CDF) ou les autorités de poursuite pénale, la FINMA ou l'autorité fédérale de surveillance des marchés financiers, l'Office fédéral de la police (Fedpol) ou le Ministère public de la Confédération et enfin l'Office fédéral de l'économie (OFE) pourraient être concernés.

(© CSI)

M. Shahinian a rappelé que SOCAR Trading SA, fondée à Genève en 2007, était une filiale détenue à 100% par *State Oil Company of Azerbaijan Republic* (SOCAR), et qu'elle servait de plateforme centrale de cette dernière pour la commercialisation internationale des hydrocarbures de l'Azerbaïdjan. De ce fait, elle a contribué au financement des violations des droits humains commises par ce pays à l'encontre de la population autochtone arménienne du Haut-Karabagh entre 2020 et 2023. Pourtant, en vertu des principes directeurs de l'OCDE, elle avait la responsabilité de mener une diligence raisonnable en matière de droits de l'homme et de traiter les risques associés à ses opérations.

Les autres intervenants Karnig Kerkonian, avocat international basé à Chicago et membre du Comité pour la défense des droits du peuple du Haut Karabagh, et Joel Veldkamp, responsable du plaidoyer politique de CSI, ont rappelé qu'il y a un an, les deux chambres de l'Assemblée fédérale suisse, le Conseil national et le Conseil des États, avaient adopté une motion demandant au Département fédéral des affaires étrangères (DFAE) d'organiser un forum de paix entre l'Azerbaïdjan et les représentants du peuple du Haut-Karabagh et que ce forum n'avait toujours pas été convoqué à ce jour. Ils ont réitéré leur espoir que les autorités suisses s'acquitteront de ce mandat parlementaire, qui, selon eux, pourrait jouer un rôle important dans l'instauration d'une paix juste et durable entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan.

Intervention au Conseil des droits de l'homme des Nations Unies

LE TEMPS PRESSE: LES PROCHES DES PRISONNIERS RÉCLAMENT LA MISE EN ŒUVRE DU MÉCANISME DE LA «PUISSANCE PROTECTRICE»

Le 3 avril 2026, les proches et les représentants des prisonniers arméniens illégalement détenus en Azerbaïdjan ont adressé une lettre au ministre arménien des Affaires étrangères, Ararat Mirzoyan, au chef du Département fédéral des affaires étrangères de la Confédération suisse, Ignazio Cassis, et à la présidente du Comité international de la Croix-Rouge, Mirjana Spoljaric Egger, en demandant l'activation du mécanisme de la Puissance protectrice dans le cadre du droit international humanitaire.

La lettre indique que la fermeture totale du bureau du Comité international de la Croix-Rouge en Azerbaïdjan a considérablement aggravé la situation déjà très difficile des prisonniers, tandis que leurs proches sont laissés dans l'incertitude. Rappelant les obligations établies dans le cadre du droit international humanitaire, les signataires prient l'Arménie, avec le plus grand respect mais aussi avec détermination de faire officiellement appel au gouvernement de la Confédération suisse en tant qu'État hôte et principal soutien du CICR dans son rôle de gardien du droit international humanitaire, afin que la partie suisse assume le rôle de «Puissance protectrice».

«Bien que nous soyons conscients que l'institution de la «Puissance protectrice» soit tombée en désuétude au cours des dernières décennies et puisse paraître inhabituelle dans le contexte actuel, les circonstances exceptionnelles et illégales auxquelles nous sommes confrontés aujourd'hui exigent précisément de telles mesures exceptionnelles. «Le maintien >>>

Parallèlement, deux membres du Comité pour la défense des droits du peuple du Haut-Karabagh ont participé le 16 mars 2026 à la 61e session du Conseil des droits de l'homme des Nations Unies à Genève.

S'exprimant lors des séances plénières par l'intermédiaire de plusieurs organisations non gouvernementales accréditées, ils ont attiré l'attention du Conseil sur la détention illégale persistante par l'Azerbaïdjan de prisonniers arméniens dans les prisons de Bakou; son refus de se conformer à l'ordonnance de la Cour internationale de Justice du 17 novembre 2023 exigeant de l'Azerbaïdjan qu'il assure le retour en toute sécurité des Arméniens du Haut-Karabagh dans leur patrie historique et la destruction continue des monuments religieux et culturels arméniens au Haut-Karabagh. ■

Sources: *Christian Solidarity International* et conférence de presse

ՀՐԱՆԴ ՏԻՆՔԻ ԱՐՁԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄ ՉՍԻՒՈՆԻՈՅ ՄԵՋ

24 Ապրիլի ընդամաք Չմիւռնիոյ մէջ հիմնուած «Ժողովորդներու Կամուրջը» միութիւնը յատուկ միջոցառումով մը հանրութեան ներկայացուց Հրանդ Տինքի արձանը:

Նոյն օրը, քանդակագործ Չաղտաշ Էրչելիքի ներկայութեամբ կայացաւ արձանի պաշտօնական բացումը, որմէ ետք հայ մշակոյթի առանձնայատկութիւններուն եւ պատմութեան նիւթով բանախօսեց «Ակօս»ի հայերէն էջերու խմբագիր Բագրատ Եւդուզեան:

Այս առթիւ միութեան շրջանակները հրապարակած են հետեւեալ հաղորդագրութիւնը.

«Երկրէ մը ներս որո՞ւն արձանին կառուցուիլը, որո՞ւն չկառուցուիլէն անկախ չէ: Արձանները անմեղ չեն: Անոնք վարչաձեւի մը ինքզինք ներկայացնելու ամենապարզ եղանակներն են: Ո՞վ կը փառաբանէք, ո՞վ մոռացութեան կը դատապարտէք:

Այս հողերու վրայ տարիներէ ի վեր միաձայն պատմութիւն մը հիւսեցին: Այդ պատմութենէն դուրս մնացողները կամ լռեցուցին կամ ալ ոչնչացուցին: Այն ինչ որ մնացած էր հայերէն՝ եկեղեցիներ, գերեզմաններ, տուներ, անուներ, տեղանուններ ... բոլորն ալ կամ վերացան կամ ալ ուրացուեցան:

Վերացողը քարերը չէին միայն, այլ յիշողութիւնը: Այդ պատճառով ալ այս պահուն այս տեղ կատարուածը արձանի մը բացումով սահմանուած չէ միայն: Ուրացումի դէմ առարկութիւն մըն է այս:

Հրանդ Տինքը լոկ լրագրող մը չէր: Ան այս երկրի ամենադժուար Նախադասութիւնը կազմող սակաւաթիւ անձերէն մէկն էր: Իրողութիւնը պատմեց առանց բարկանալու: Չինք զգեստնող փամփուշտը միայն կէտնք մը չիւլեց, այլ հասարակութեան ինքնաքննարկումն ալ թիրախաւորեց: Այդ օրէն այս կողմ երկիրը հայելին չնայելու համար խաւարը կը ծաւալէ:

Մենք այս պահուն Հրանդ Տինքը յիշատակելով մոռացութեան ալ դէմ կը կանգնինք: Ուրացումին դէմ յիշողութիւնը կը կանգնենք: Այս արձանը երկրին անկատար խիղճն է նաեւ:

Եթէ օր մը այս հողերու վրայ բոլորը հաւասար պիտի ապրին, այս արձանները պիտի շատնան: Իսկ եթէ ուրացումը յարատեւ ըլլայ այս արձանը երկրի ամենամիայնակ արձաններէն մէկը ըլլալով պիտի յիշուի:

Որոշումը մերն է: ■

(ԱԿՕՍ)

LE TEMPS PRESSE: LES PROCHES DES PRISONNIERS RÉCLAMENT LA MISE EN ŒUVRE DU MÉCANISME DE LA «PUISSANCE PROTECTRICE»

»»» par l'Azerbaïdjan de la détention au secret des prisonniers arméniens, sans qu'ils puissent avoir accès à leurs familles, à des avocats indépendants ou à des acteurs humanitaires impartiaux, constitue une violation flagrante de ses obligations au titre du droit international humanitaire, y compris les Conventions de Genève de 1949», indique notamment la lettre.

Rappelant qu'au moins 19 personnes sont actuellement détenues à Bakou, leurs proches soulignent que cette situation a créé un grave vide en matière de protection des droits, entraînant un risque élevé de violence, de mauvais traitements, voire de disparitions forcées.

«Le temps presse. Une inaction prolongée risque d'aggraver encore davantage les souffrances des personnes détenues illégalement et d'accroître les menaces qui pèsent sur leur vie et leur intégrité physique. Nous appelons donc respectueusement le gouvernement de la République d'Arménie et le gouvernement de la Confédération suisse à prendre des mesures opportunes et appropriées dans le cadre de leurs mandats respectifs, et invitons le Comité international de la Croix-Rouge à apporter son soutien, afin de garantir que le droit international soit effectivement respecté et que les droits des personnes d'origine arménienne soient dûment protégés face aux violations en cours», conclut la lettre. ■

(International and Comparative Law Center)

Nouvelle parution

Je ne devais pas être là **Shant Ghouchian**

Un accident. Une absence. Un frère, une mère, partis trop tôt. Reste un enfant qui doit apprendre à vivre avec la culpabilité d'être encore là. Ce livre n'explique pas. Il raconte. La peur, la solitude, les cicatrices qu'on cache. Mais aussi le judo qui redresse, l'artisanat qui structure, l'amour qui répare.

Page après page, ce n'est pas seulement l'histoire de Shant Ghouchian. C'est la vôtre, si vous avez déjà connu le vide, la perte, le chaos - et si vous cherchez comment les transformer en force. Pas de théorie. Juste une vie mise à nu, sept marches franchies, et une question simple: qu'est-ce que vous ferez, vous, après le coup qui change tout? ■

LE REFUGE DE MÉKHITAR

Philippe DERSARKISSIAN

Le royaume arménien de Cilicie, nommée aussi «la petite Arménie» indépendante de 1080 à 1375 et donc situé en dehors de l'Arménie historique (La grande Arménie) fut un centre culturel et politique majeur.

Sa capitale était Sis, une place forte de la chrétienté orientale, et aussi un soutien précieux pour les Croisés.

Depuis l'époque Cilicienne, les catholicos arméniens de Sis mais aussi d'Etchmiadzine étaient très proches du pape qu'ils respectaient.

Aussi, au cours du XVIIème siècle, les catholicos entretenaient une correspondance avec le Saint-Siège.

En 1628 Movses III de Tatev qui fut le chef suprême de l'Église apostolique arménienne exprima lui aussi sa communion ecclésiale avec l'évêque de Rome (Urbain VIII), lors d'un synode dans cette même ville.

Au fil du temps, jaillirent des maladroites et des incompréhensions et, les relations entre Etchmiadzine et Rome se distendirent, mais sans se rompre.

Dans ce contexte religieusement houleux apparaît celui dont je voulais vous relater l'histoire. Il est né à Sébaste (Sivas) en 1676 et il s'agit de Manouk Petrosian, il passe sa jeunesse dans les monastères de Sébaste, d'Erzouroum, d'Etchmiadzine, de Sevan, de Chypre et sera ordonné prêtre en 1696 et recevra le titre de *vardapet*: docteur en théologie, et il deviendra le père Mékhitar de Sébaste.

Alors à peine âgé de vingt ans, il songe déjà fonder une Congrégation religieuse «Pour le service et l'illumination arménienne» car il est déçu dans ses recherches d'instruction et de spiritualité.

La jeunesse et la foi comme seul bagage, il constitua à Constantinople et en 1700, la base de son Institution: Il sera le fondateur de la Congrégation des Pères Mékhitaristes d'un ordre catholique arménien.

Sauf que nous sommes à Constantinople et, que quelques patriarches arméniens veulent rompre définitivement avec la tolérance des Catholicos d'Etchmiadzine et obligent les fidèles à «anathématiser» c'est-à-dire à condamner le concile de Chalcédoine: On a toujours le choix de s'opposer mais dans le meilleur des cas c'est la prison ou alors...La mort.

J'avais évoqué le fameux concile de Chalcédoine dans un texte précédent où la question était de savoir qui était vraiment le Christ.

Pour les catholiques Il fut décidé qu'il était une seule personne en deux natures: pleinement Dieu et pleinement homme.

Mais les Églises d'Orient (arménienne, copte, syriaque) rejetèrent cette thèse affirmant que le Christ n'avait pas deux natures mais bien une seule tout aussi bien divine qu'humaine.

Donc plutôt que de s'opposer et de ne devenir qu'un père martyr... Mékhithar décida de partir pour Modon (dans le Péloponnèse) qui était assujettie aux vénitiens.

Il y bâtit son monastère et séjourna dans cette ville une douzaine d'années jusqu'à l'invasion des Ottomans en 1715.

Il comprit très vite - comme une intuition - que son œuvre ne pourrait pas perdurer et se développer dans un pays dominé par le croissant mais uniquement en terre chrétienne. Il s'établit alors à Venise, la sérénissime, qui lui donna asile en 1717, dans la lagune, et dans l'île de Saint-Lazare et c'est bien là, et définitivement, que la communauté du père Mékhitar se fixa.

Mais alors, comme catholique et dans cette logique de plutôt s'installer en Italie, pourquoi le père Mékhitar choisit Venise au lieu de Rome qui semblait plus indiquée?

Simplement la République de Venise était indépendante du pouvoir du pape et était une ville réputée pour sa tolérance religieuse et ainsi les moines gardaient leur identité arménienne, et aussi conservaient leur liturgie orientale, travaillaient aussi plus librement.

De surcroît, Venise était depuis plusieurs siècles déjà, un pont entre l'occident et l'orient: Il y avait des relations commerciales entre les deux pays et à fortiori des relations culturelles.

Donc pour Mékhitar ce lieu était un compromis stratégique parfait et non antinomique car il cherchait un équilibre entre orient et occident: le but étant de s'intégrer sans s'assimiler.

Il s'agissait aussi de sanctuariser et de faire rayonner la culture arménienne dans son ensemble et l'installation des moines à San Lazzaro visait >>>

LE REFUGE DE MÉKHITAR

»»» objectivement à préserver l'identité arménienne en développant un centre intellectuel majeur.

Mékhitar réprouvait en outre énergiquement toute la latinisation du rite et de la discipline arménienne. Il était donc ferme dans sa communion de foi avec Rome tout en étant soucieux du caractère absolument arménien de son œuvre, ce qui lui valut d'être accusé de duperie par les tribunaux romains ou taxé de fausse arménité par les nationalistes... Mais peu importe...

C'est ainsi que plus de trois cents années plus tard, nous sommes sur le quai, non loin de la place Saint-Marc pour prendre le bateau et nous rendre à San Lazzaro degli Armeni, Une petite île aux origines médiévales qui était une léproserie car il fallait isoler les malades et le nom de Saint-Lazare est traditionnellement associé aux malades et aux pauvres.

Cette île devint, avec le travail acharné des moines, un monastère, ils aménagèrent des jardins, construisirent des lieux d'études et de prière, et une église (avec de superbes mosaïques de Murano), ils fondèrent une bibliothèque et rassemblèrent des manuscrits anciens, des œuvres religieuses et littéraires et cette bibliothèque deviendra une des collections arméniennes majeure en Europe.

Les moines vont créer une imprimerie, éditer des dictionnaires, des livres religieux, historiques, et contribuèrent ainsi à diffuser la culture arménienne dans le monde.

Les moines mékhitaristes traduisirent aussi des œuvres européennes en arménien, toujours pour cet échange culturel entre l'occident et l'orient.

San Lazzaro degli Armeni est un centre intellectuel reconnu par les chercheurs et les érudits.

En 1816, le célèbre poète britannique Lord Byron séjourna sur l'île pour y apprendre l'arménien et travailler avec les moines. Il participa aussi à des traductions et autres travaux linguistiques.

Sa venue contribua grandement à faire connaître San Lazzaro degli Armeni dans toute l'Europe.

Un des chefs-d'œuvre de Mékhithar et de son école est bien son monumental dictionnaire de la langue arménienne, le Haykazian Bararan, en deux volumes dont le premier volume fut publié avant sa mort en 1749 et le deuxième posthume en 1769.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԿԵՐԱԴԱՐՁՈՒԱԾ 12-ՐԴ ԴԱՐՈՒ ԵԿԵՂԵՑԻ ԴՈՒՈՐ ՍԿՍԱԾ Ե ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԻԼ

Հայաստանի Պատմության թանգարանին մեջ սկսած է ցուցադրուիլ միջնադարեան հայկական փայտարուեստի եզակի ցուցանմուշներէն մէկը հանդիսացող՝ հայկական եկեղեցիի մը փայտեայ դրան փեղկը:

Նիւ Եորքի մէջ բացա-
յայտուած եւ 1188-էն մնա-
ցած բացառիկ դուռը անցեալ
Դեկտեմբերին Լոստոնի մէջ տեղի ունեցած աճուրդի մը
ընթացքին գնուեցաւ Հայաստանի կողմէ: Գնումին եւ
տեղափոխման համար կառավարութիւնը
յատկացուցած էր աւելի քան 175 միլիոն դրամ (շուրջ
470 հազար տոլար):

Եկեղեցւոյ դրան փեղկը (190 × 57 × 12 սմ.) պատ-
րաստուած է արեւելեան ընկուզենիէ: Անոր պատկե-
րագրութիւնը կը միաւորէ Աստուածաշունչի եւ արթու-
նական խորհրդանշէր: Կեդրոնին պատկերուած է
Դանիէլը՝ առիւծներու մէջ, իսկ ստորին հատուածներուն
ներկայացուած են տարբեր զազանամարտերու տեսա-
րաններ, որոնք համեմատելի են Դանիէլի տեսիլքին
հետ: Յօրինուածքի վերի մասին մէջ կայ հայկական
թեւաւոր խաչը՝ ծաղկային ծիլերով եւ պտուղներով,
որոնք կը համապատասխանեն հայկական եկեղե-
ցական արուեստի՝ կեանքի ծառի զաղափարին: ■

(Երեւան)

À savoir qu'avec la parution de ces ouvrages, l'arménien devint la sixième langue du monde à posséder un tel dictionnaire aussi complet après le latin, le grec, le français, l'italien et l'espagnol car les dictionnaires anglais et allemand sont postérieurs.

Mékhitar de Sébaste est mort dans son île, le refuge de Mékhitar... le 27 avril 1749.

Bien conscient des reproches qu'on lui adressait au sujet de ses principes ecclésiastiques il déclara simplement: «Je ne sacrifie ni ma nation à ma foi, ni ma foi à ma nation».

Depuis son île, Mékhitar est toujours un phare qui veille et rayonne comme une mémoire du rivage, celle de notre si riche culture. ■

Ph. D.

ԱՆԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ ԿԱՌՈՒՑՈՒԱԾ ԱՇԽԱՐՀԸ ԵՒ ՄԵՐ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

Արայիկ ՄԿՐՏՈՒՄԵԱՆ

Ամեն տարի, Ապրիլի 24-ին, հայ ժողովուրդին մեջ ժամանակ առ ժամանակ կը վերակենդանանայ գաղափար մը, որ առաջին հայեացքով կը թուի բնական ու արդար. եթե ցեղասպանութիւնը ճանչցուի, իսկ անիկա պիտի՝ ճանչցուի, ապա անոր արդիւնքներէն մէկը պետք է ըլլայ պատմական հողերու վերադարձը (իսօսքը ուիլսընեան Հայաստանի մասին է): Այս տրամաբանութիւնը յուզական ու մարդկային առումով հասկնալի է, բայց եթէ փորձենք այդ հարցին նայիլ չոր ու հաշուենկատ մօտեցումով, ապա կը հասկնանք, թէ ինչո՞ւ անհնար է անիկա: Ոչ, ո՛չ, մի շտապէք մեղադրելու «ղաւաճանութեամբ», «պարտուողականութեամբ» կամ նման այլ բաներով, բայց փորձեցէ՛ք իրօք, գոնէ մէկ անգամ իրականութեան աչքերուն նայիլ: Իսկ ինչո՞րը այստեղ ոչ թէ ցանկութեան, բարոյականութեան կամ նոյնիսկ իրաւական հիմնաւորումներու բացակայութիւնն է, այլ՝ աշխարհաբաղաճական տրամաբանութիւնը: Կարճ ասած, ներկայիս աշխարհը թոյլ չի տար նման բան, նոյնիսկ եթէ թուրքերը իրենք ծնկաչոք ինդրեն հող վերադարձնել մեզի: Ըսենք նման բան տեղի չի ունենար: Ինչ որ է:

Ենթադրենք, թէ հրաշքով մը թուրքերը ընդունեցին Ցեղասպանութիւնը, այն ալ այնպէս ընդունեցին, որ որոշեցին հատուցել թէ՛ հողով, թէ՛ դրամով: Այս մէկը ոչ մէկ ինչո՞ր կը լուծէ, որովհետեւ գոյութիւն ունի աշխարհակարգի տրամաբանութիւն մը. ոչ մէկ պետութիւն կը կառուցուի ինքնաբանդումի սկզբունքին վրայ:

Եկէք սկսինք ամենէն պարզ, բայց հայերուս կողմէ մշտապէս անտեսուող հանգամանքէն: Ժամանակակից պետութիւնները կը կառուցուին ոչ թէ պատմական արդարութեան ու բարոյականութեան, այլ ընդունուած կանոնակարգի ինքնութեան հիման վրայ: Այդ ինքնութիւնը կրնայ ըլլալ պատմական, մշակութային, քաղաքական, տարածքային, բայց անիկա միշտ ունի կարեւոր յատկութիւն մը. անիկա չի կրնար հիմնուիլ սեփական օրինականութեան ժխտումին վրայ: Այսինքն ոչ մէկ պետութիւն չի հիմնուիր ինքն իր գոյութիւնը դատապարտելով:

Թուրքիոյ պարագային ասիկա անելի ակնյայտ է: Եթէ որեւէ պահու թրքական պետութիւնն ու հասարակութիւնը լիովին ընդունին, որ իրենց հանրապետութեան

կազմաւորումը ուղեկցուած է զանգուածային ջարդով եւ տեղահանութեամբ, եւ տակաւին՝ եթէ այդ մէկը կապուի տարածքային պարտաւորութիւններու, ապա անիկա պիտի չմնայ որպէս պարզ պատմական ընդունում, այլ պիտի վերածուի պետական ինքնութեան ճգնաժամի: Այդպիսի քայլ մը կը նշանակէ, որ թուրքերը կ'ընդունին, որ իրենց պետութեան այժմու սահմաններն ու գոյութիւնը մասամբ հիմնուած են անօրինակաւորութեան վրայ: Որեւէ մէկը անոր կը հաւատա՞յ: Մենք կրնանք թուրքերը ատել, բայց զանոնք ճանչնալ՝ պարտաւոր ենք. ոչ թէ օսմանեան կիսաբանդուած գաղութային յետամնաց կայսրութիւնը, ուր ընդամենը 10-15 մլն թուրք կ'ապրէր, այլ 90 միլիոնոց, Նաթօ-ի մեծագոյն բանակներէն մէկը ունեցող, ակորիկեան երկիրներու ռազմավարական-տնտեսական գործընկեր թուրքիան:

Պատմութեան մէջ նման օրինակներ գրեթէ չկան, եւ պատճառը յստակ է. ոչ մէկ պետութիւն կամաւոր կերպով ինքնառնջաքցման գործընթացի մէջ կը մտնէ: Եւ սա շատ անելի լուրջ պատճառ է, քան տարածքն ու դրամը: Ոչ մէկ հասարակութիւն կը համակերպի այն գաղափարին, թէ իր պետական ինքնութիւնը ծնունդ առած է մարդկութեան դէմ գործուած յանցագործութեան վրայ: Իսկ թրքական ազգային գիտակցութեան զարթոնքը բեմալական թուրքիան էր, որ հիմնուեցաւ 1923-ին: Օսմանեան կայսրութիւնը ազգային պետութիւն չէր. ան կը պատկանէր բոլորին՝ հայերուն, յոյներուն, քիւրտներուն, հրեաներուն, թուրքերուն, լազերուն եւ այլոց: Պարզապէս հիմնադրողն ու կառավարողները օսմանցիներն էին: Իսկ 1923-ին, անիկա արդէն ազգային հանրապետութիւն դարձաւ, ոչ թէ ընդհանուր կայսրութիւն, այլ թրքական պետութիւն՝ թուրք ժողովուրդին համար, կը հասկնա՞ք: Ոչ թէ յանուն իսլամի, ոչ թէ յանուն Թուրանի, այլ յանուն Թուրքիոյ: Մենք տակաւին ամբողջովին չենք ըմբռնած այս իրողութիւնը: Եւ այս Թուրքիան իր ազգային գիտակցութիւնը չ'ենթարկէր հայկական պահանջներուն:

Բայց, եթէ նոյնիսկ ենթադրենք, որ հրաշքով մը տուեալ պետութիւնը պատրաստ է նման քայլի, կը յառաջանայ երկրորդ, անելի լայն ինչո՞ր մը՝ միջազգային համակարգին արձագանգը: Այսօրուայ աշխարհակարգը կառուցուած է սահմաններու յարաբերական կայունութեան վրայ: Անիկա կատարեալ չէ, յաճախ նոյնիսկ անարդար է (Արցախը վկայ), բայց կ'ապահովէ բան մը՝ կանխատեսելիութիւն, եւ այս կանխատեսելիութիւնն է, որ թոյլ կու տայ խուսափելու համատարած քաոսէ: Եթէ նախադէպ ստեղծուի, ըստ որուն պատմական արդարութեան հիմքով կարելի է սահմանները վերատեսութեան ենթարկել, ապա այդ մէկը անմիջապէս տասնեակ, եթէ ոչ հարիւրաւոր նմանատիպ պահանջներու դուռ կը բանայ: Եւրոպայի, Ափրիկէի, Միջին Արեւելքի եւ Ասիոյ մէջ կան բազմաթիւ պատմական հակասութիւններ, որոնք պարզապէս «սառնեցուած» են: Անոնց մեծ մասը չէ լուծուած, այլ միայն յետաձգուած է: Չէ մոռցուած, այնպէս, ինչպէս մենք չենք մոռցած Ցեղասպանութիւնը: Այդ պատճառով է, որ մեծ պետութիւնները չեն ձգտիր նման մեթանիզմներու >>>

ԱՆԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿՐԱՅ ԿԱՌՈՒՅՈՒԱԾ ԱՇԽԱՐՀ ԵՒ ՄԵՐ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

»»» գործադրության: Անոնք կրկան ճանչնալ, դատապարտել եւ նոյնիսկ խրախուսել պատմական արդարության շուրջ քննարկումները, սակայն այն պահէն, երբ խնդիրը կը մօտենայ տարածքային հետեւանքներու, կը սկսի գործել կոշտ սահմանափակումներու տրամաբանութիւնը: Որովհետեւ, եթէ Թուրքիան տայ, ուրիշներն ալ պիտի ստիպուին տալու: Եւ այս աշխարհը, սիրելի՛ հայեր, կառուցուած է անարդարության վրայ: Արդարութիւնը յաճախ յարաբերական է՝ իւրաքանչիւր դարաշրջանի տարբեր բարոյական չափանիշներէն ծնունդ առած:

Իսկ ի՞նչ կարելի է սպասել ուժերու ներկայ հաւասարակշռության եւ միջազգային կարգի պայմաններուն մէջ:

Հատուցում՝ առանց սահմաններու փոփոխութեան

Այսինքն, նոյնիսկ եթէ թուրքերը օր մը ճանչնան Ցեղասպանութիւնը, անիկա մեծ մասամբ բարոյական մօտեցումով պիտի ըլլայ: Անիկա կրնայ ներառել՝ պատմական ճանաչում եւ դատապարտում, մշակութային ժառանգութեան վերականգնում, հնարաւոր նիւթական կամ այլ հատուցումներ, քաղաքական եւ բարոյական պատասխանատուութեան ընդունում (մասնակի կամ ձեւական): Բայց՝ ոչ աւելին: Այս մօտեցը «աւելի ապահով» կը նկատուի միջազգային համակարգին համար, որովհետեւ շղթայական հետեւանքներ չի ստեղծեր: Չի պարտադրեր: Սակայն կարելոր է հասկնալ, որ այս մօտեցը սահմանափակ է նոյնինքն այդ պատճառով: Ան չի լուծեր պատմական արդարութեան ամբողջ հարցը, այլ միայն կը փորձէ կառավարելի դարձնել անոր հետեւանքները: Կարճ ասած, թուրքերը ցեղասպանութիւնը կը ճանչնան այն ժամանակ, երբ այդ մէկը ոչ մէկ շօշափելի օգուտ կը բերէ հայերուն, եւ ոչ ալ իրական վնաս կը պատճառէ թուրքերուն: Կոպիտ ասած. «կը ներքէ, բան է, պատահեր է, անցած ըլլայ»: Սինի՞զմ է: Այո՛: Հնարաւո՞ր է, այո՛:

Իրականութեան եւ սպասումներու բախումը

Վտանգաւոր շփոթ մը կ'ապրինք ցանկալիին եւ հնարաւորին միջեւ ու զիրար կը մեղադրենք եւ իրարու կը հայհոյենք այդ մէկուն համար: Ցանկալին կրնայ ըլլալ ամբողջական արդարութեան վերականգնումը, բայց հնարաւորը այսօր սահմանափակուած է ուժային հաւասարակշռութիւններով եւ համակարգային իրողութիւններով: Սակայն այս մէկը չի նշանակեր հրաժարիլ պատմական յիշողութենէն կամ պահանջներէն: Բայց կը նշանակէ, որ անոնք պէտք է ձեւակերպուին այնպիսի լեզուով եւ այնպիսի նպատակներով, որոնք համադրելի են իրական աշխարհին հետ, եւ քանի դեռ բեռ չեն դարձած նոյնինքն մեզի համար: Հակառակ պարագային, կը ստեղծուի փակ շրջանակ մը. բարձր ակնկալութիւններ, անհասանելի օրակարգ, եւ ի վերջոյ՝ յուսահաբութիւն ու անվստահութիւն՝ ոչ միայն արտաքին աշխարհին, այլ նաեւ մեր իսկ քաղաքական կարողութիւններուն նկատմամբ: Եւ Թուրքիան պիտի ընէ ամեն ինչ, որ մենք

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՈՒ ՎՐԱՍՏԱՆԸ ՊԻՏԻ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼԵՆ ՖԻՖԱ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆութպոլի մինչեւ 20 տարեկաններու 2029 թուականի Աշխարհի ախոյեանութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հայաստանի եւ Վրաստանի մէջ:

Հայաստանի ֆութպոլի ֆետերասիոնին փոխանցմամբ՝ Գանատայի Վանքուվըր քաղաքին մէջ կայացած ՖԻՖԱ-ի խորհուրդի նիստին յաղթող ճանչցուած է Հայաստանի եւ Վրաստանի՝ մրցաշարքը համատեղ հիւրընկալելու յայտը:

Իր տեսաուղերին մէջ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան մանրամասնած է, որ Հայաստանի տարածքին խաղերը տեղի պիտի ունենան Երեւանի, Վանաձորի եւ Իջեւանի մէջ:

«Վանաձորի մարզադաշտը վերակառուցուած է, յառաջիկայում Իջեւանում նաեւ մարզադաշտ կը կառուցուի, իսկ Երեւանում Հանրապետական մարզադաշտը որոշակի վերափոխումների կ'ենթարկուի», - մանրամասնած է Փաշինեան:

Հայաստանի ֆութպոլի ֆետերասիոնը կը հաղորդէ, որ Հայաստանի եւ Վրաստանի ֆութպոլի ֆետերասիոններու նախագահներ Արմեն Մելիքբեկեանն ու Լեւան Զոպիաշվիլին հանդիպած են ՖԻՖԱ-ի նախագահ ճաննի Ինֆանթինոյին:

Ֆետերասիոններու նախագահները «նշած են, որ մեծագոյն պատիւ եւ պատասխանատուութիւն է ստանձնել 2029 թուականի Աշխարհի երիտասարդական ախոյեանութեան հիւրընկալումը: ■

հրաժարինք այդ բոլորէն: Արդեօք Արցախը մեզի համար դաս մը չեղա՞ւ:

Յ.Գ. Մոռցէք հրեական ողջակիզումը: Անիկա տեղի ունեցաւ բոլորովին այլ աշխարհակարգի մէջ, եւ ճանչցուեցաւ, որովհետեւ այդ մէկը անհրաժեշտ էր ժամանակի մեծերուն:

Եւ ի՞նչ...■

Ա. Մ.

(Darperag21.net)

AUTOUR DU LAC ARPI, LES VILLAGES D'ARMÉNIE EN QUÊTE D'AVENIR

Le tourisme rural, un levier de reconstruction et d'avenir pour les jeunes, les femmes et les réfugiés en Arménie

par Astrig Marandjian, fondatrice de Miassine

Dans les régions rurales d'Arménie, le tourisme apparaît aujourd'hui comme un moteur important de reconstruction économique et sociale, en particulier pour les jeunes, les femmes et les réfugiés du Haut-Karabakh. Porté par l'association suisse *Miassine* grâce à un financement de la Ville de Genève, ce projet a débuté en mars 2024 dans les régions de Shirak et Kotayk, avec l'objectif de relayer développement local et inclusion sociale.

Conçu dans un contexte de déplacements massifs des populations d'Artsakh et de fragilisation économique des zones rurales, le programme vise à créer des opportunités durables pour les familles réfugiées, les femmes sans emploi et les jeunes vétérans de la guerre de 2020. En valorisant les ressources naturelles, le patrimoine culturel et artisanal, ainsi que les dynamiques communautaires locales, *Miassine* cherche à démontrer que le tourisme rural peut constituer un levier de résilience et de développement territorial.

Redonner des perspectives aux communautés locales

Dès le lancement du programme, des rencontres communautaires ont été organisées dans dix villages, notamment autour du lac Arpi, au sein d'un parc naturel préservé. Ces échanges ont permis d'identifier des idées d'activités touristiques, de repérer des porteurs de projets parmi les jeunes, les femmes et les réfugiés récemment installés, et de les accompagner dans la structuration de leurs projets.

Notre collaboratrice Kristiné Pokatsian témoignait dans une émission de la télé sur le rôle de notre action sur le terrain: «Beaucoup de femmes réfugiées avaient perdu leurs repères, leurs logements, parfois leurs proches. Ce projet leur a permis de retrouver une forme de stabilité et de confiance. Les jeunes participants de la guerre, eux, découvrent qu'ils peuvent jouer un rôle dans la valorisation de leur environnement.»

Plus de 150 habitants ont participé à une cartographie des ressources locales - paysages, artisanat, traditions, activités sportives - et à des sessions de formation et de coaching destinées à transformer ces potentiels en activités économiques.

Développement des chambres d'hôtes rurales

L'une des principales composantes du projet concerne la création et l'amélioration de chambres d'hôtes rurales, majoritairement gérées par des femmes et des jeunes réfugiés ou vétérans.

Ces hébergements, conçus à partir des ressources locales et du patrimoine architectural existant, offrent aujourd'hui une nouvelle source de revenus pour les familles concernées. 10 nouveaux *Bed and Breakfast* ont été créés dans les régions de Shirak et Kotayk.

Ces micro-entreprises sont progressivement intégrées dans des circuits touristiques régionaux, illustrant l'émergence d'une économie de proximité fondée sur la coopération entre communautés hôtes et populations déplacées.

Inclusion économique par l'artisanat et la production locale

Le projet a également soutenu le développement de l'artisanat et des productions locales, secteurs dans lesquels les femmes jouent un rôle central. Des ateliers de formation ont permis à de jeunes artisans victimes de la guerre 2020 de retrouver un sens à leur vie et de renforcer leurs compétences en marketing, design et gestion. Merouj, 23 ans, brûlé de phosphore, timidement nous présentait le résultat de notre collaboration. «Mon père produisait du miel, mais ne savait pas comment le commercialiser. Avec l'accompagnement de *Miassine*, nous avons pu présenter nos produits lors de festivals et développer une marque.»

En reliant artisans, producteurs et hébergements ruraux, le programme contribue à structurer des circuits courts et à renforcer une chaîne de valeur locale autour du tourisme rural. Cette dynamique favorise à la fois l'économie villageoise et la cohésion sociale entre réfugiés et communautés d'accueil.

Mariam, jeune réfugiée du Karabagh installée à Gyumri, nous disait aussi comment *Miassine* a pu lui fournir des clients réguliers: «À mon arrivée à Gumri avec mon mari et 4 enfants, j'étais perdue, je ne savais pas d'où recommencer. *Miassine* était un tremplin pour moi pour relancer mon activité en pâtisserie. Aujourd'hui, le *pakhlava* d'Artsakh est vendu dans les meilleurs restaurants de Gumri.»

Valoriser la jeunesse par la nature et l'écotourisme

Afin d'encourager l'implication des jeunes, >>>

VISITE DE PIERRE-YVES FUX, SECRÉTAIRE D'ÉTAT ADJOINT DU DFAE EN ARMÉNIE

(© Page Facebook de l'Ambassade de Suisse en Arménie)

Du 8 au 10 avril 2026, M. Pierre-Yves Fux, secrétaire d'État adjoint et chef de la division Eurasie du Département fédéral des affaires étrangères (DFAE) a visité l'Arménie pour la tenue de consultations entre les ministères des affaires étrangères des deux pays et pour marquer le 15e anniversaire de l'ouverture de l'Ambassade de Suisse en Arménie.

Cet anniversaire et la saison de la Francophonie ont été célébrés lors d'une soirée culturelle au Musée-Institut Komitas à Erevan, réunissant partenaires et amis autour d'un moment artistique unique. Placée sous le thème «Un voyage musical et littéraire entre la Suisse et l'Arménie», elle a donné lieu à un dialogue entre littérature et musique, proposé par l'écrivain Harry Koumrouyan et le pianiste Philippe Boaron, mettant à l'honneur la langue française et les liens culturels qui unissent la Suisse et l'Arménie.

Le 9 avril, des consultations ont eu lieu entre les services chargés des affaires étrangères de la République d'Arménie et de la Confédération suisse. Un certain nombre de questions relatives au développement de la coopération bilatérale et multilatérale ont été abordées, notamment dans les secteurs de l'économie, des hautes technologies et de l'éducation ainsi qu'au sein des institutions internationale. L'accent a été mis sur le soutien continu de la Suisse à l'Arménie dans le domaine de la coopération au développement, en particulier pour répondre aux besoins humanitaires.

Lors de sa visite, M. Fux s'est rendu au Mémorial du génocide des Arméniens en compagnie de l'Ambassadrice Andrea Barbara Baumann. Après avoir déposé des fleurs près de la flamme éternelle et observé une minute de silence en mémoire des victimes du génocide, la délégation suisse a parcouru le musée pour découvrir les expositions permanentes et temporaires. À la fin de la visite, M. Pierre-Yves

AUTOUR DU LAC ARPI, LES VILLAGES D'ARMÉNIE EN QUÊTE D'AVENIR

➤➤➤ *Miassine* soutient également le développement d'activités touristiques et sportives: randonnées, circuits culturels, ateliers culinaires et artisanaux.

À Tsaghkout, Hayk, 22 ans, s'est converti en guide de montagne.

«J'ai appris à guider les visiteurs sur nos sentiers. C'est un travail, mais aussi une manière de transmettre notre histoire et de valoriser notre territoire.»

Ces initiatives favorisent les échanges entre jeunes locaux et réfugiés, tout en promouvant un tourisme respectueux des communautés et de l'environnement.

Un modèle soutenu par la coopération internationale

Le soutien de la Ville de Genève s'inscrit dans une logique de coopération décentralisée, mobilisant également la diaspora arménienne et plusieurs acteurs du tourisme solidaire.

Dans les prochaines étapes, plusieurs actions viendront renforcer le projet. Le 22 mai, à l'occasion de la Journée internationale de la biodiversité, une activité de plantation d'arbres réunira près de 600 élèves et étudiants autour du lac Arpi. Un premier groupe de 25 étudiants de l'Université française en Arménie participera à cette initiative.

Par ailleurs, à partir de juin, des étudiants français en architecture et en ingénierie rejoindront le programme afin de contribuer à la rénovation d'infrastructures communautaires, notamment à Tsaghkut, ainsi qu'au développement d'hébergements écologiques.

Une stratégie de résilience territoriale

Cette initiative illustre la manière dont le tourisme rural peut devenir un outil de reconstruction à l'échelle locale. En articulant inclusion sociale, développement économique et valorisation des ressources naturelles, il propose une approche fondée sur la coopération et la formation.

Dans un contexte de fortes incertitudes, *MIASSINE* contribue à faire émerger une stratégie de résilience territoriale, où l'économie, la culture et le lien social se construisent conjointement. ■

Fux a laissé un message dans le livre d'or des invités d'honneur. ■

Sources: Armenpress & la page Facebook de l'Ambassade de Suisse en Arménie

SCANDALE EN ARMÉNIE: LA DIRECTRICE D'UN MUSÉE LIMOGÉE POUR AVOIR OFFERT UN LIVRE AU VICE-PRÉSIDENT AMÉRICAIN

La directrice du Musée-Institut du génocide arménien, Edita Gzoyan, a démissionné (*Ndlr*: le 11 mars 2026). Pendant plusieurs jours, les utilisateurs des réseaux sociaux ont discuté activement des raisons possibles de son départ. Des membres du conseil d'administration du musée ont déclaré penser que cette décision était liée aux travaux de construction du complexe commémoratif.

Sur fond d'un débat public animé, le Premier ministre arménien Nikol Pashinyan a déclaré plus tard qu'il avait personnellement demandé à Mme Gzoyan de présenter sa démission. Il a précisé que ce licenciement n'avait aucun lien avec les travaux de construction.

«Quand le Premier ministre d'un pays affirme que le mouvement du Karabakh n'existe plus, que signifie-t-il offrir un livre sur la question de l'Artsakh à un invité étranger? Combien de personnes dans ce pays peuvent conduire la politique étrangère?», a déclaré le Premier ministre.

Edita Gzoyan a remis un livre au vice-président américain J.D. Vance. Lors d'une visite à Erevan, ce dernier et son épouse avaient visité le musée et le mémorial dédié aux victimes du génocide.

(© ARMENPRESS / Gevorg Perkuperkryan)

L'ancienne directrice du musée a déclaré par la suite aux journalistes qu'elle avait offert cinq livres à Vance dont un intitulé «L'agression des Tatars transcauciens [Azerbaïdjanais] contre les Arméniens entre 1905 et 1921». Les observateurs estiment que Pashinyan faisait spécifiquement référence à cet ouvrage.

Les propos du Premier ministre ont suscité une vive réaction au sein de la société et parmi les experts. Un groupe de chercheurs a publié une déclaration mettant en garde contre une «menace pour la liberté académique».

Plus d'une vingtaine de chercheurs spécialisés dans le génocide, issus de différents pays, ont appelé le gouvernement arménien à réintégrer Edita Gzoyan dans son poste de directrice du musée.

Les 74 employés de l'Institut-musée ont également adressé un appel au Premier ministre, lui demandant de reconsidérer la décision de révoquer leur directrice. Ils ont souligné qu'Edita Gzoyan était une chercheuse hautement qualifiée qui a avait largement contribué aux travaux de l'institut. Raymond Kevorkian, président du conseil d'administration du musée et spécialiste du génocide, a démissionné en signe de protestation, tout comme plusieurs autres membres du conseil.

Pashinyan: «Ce sont des actions provocatrices»

Commentant au sujet du licenciement de la directrice du musée et de la déclaration des chercheurs sur les génocides et d'un nombre d'autres réactions, le Premier ministre a souligné que c'est le gouvernement arménien qui mène la politique étrangère du pays.

«Un fonctionnaire qui dit ou fait quelque chose qui contredit la politique étrangère menée par le gouvernement doit être licencié», a-t-il déclaré.

Nikol Pashinyan a également qualifié les actions de la directrice du musée de «provocatrices».

«Sommes-nous un État, ou sommes-nous un club d'amateurs où chacun teste son potentiel créatif?», a-t-il déclaré.

Le Premier ministre a ajouté qu'il dirigeait un État fonctionnant selon une certaine logique de gouvernance.

Les chercheurs sur les génocides qualifient la position du gouvernement d'«ingérence politique».

Peu après les déclarations du Premier ministre, plus d'une vingtaine d'universitaires issus d'universités et de centres de recherche aux États-Unis et en Europe ont publié une déclaration.

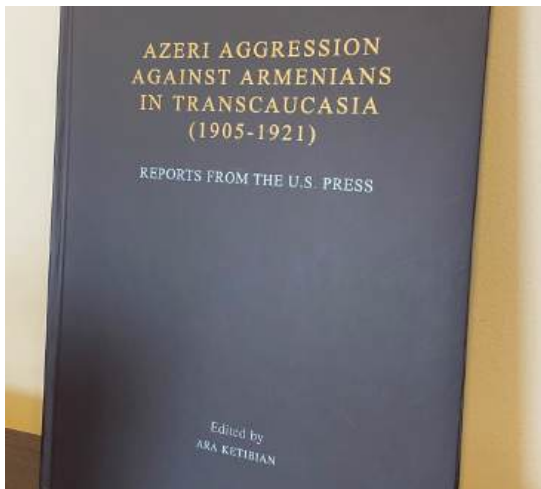
Les chercheurs spécialisés en matière de génocides ont exprimé leur inquiétude quant au fait qu'Edita Gzoyan ait démissionné «sous la pression du gouvernement plutôt que de son plein gré».

Leur déclaration indique que les autorités avaient démis la directrice du musée de ses fonctions après la visite du vice-président Vance au musée. Au cours de cette visite, Edita Gzoyan avait évoqué non seulement le génocide de 1915, mais aussi les massacres d'Arméniens à Sumgaït, Kirovabad et Bakou. Elle avait mis l'accent sur ce que la déclaration décrit comme la continuité historique de la violence à l'encontre des Arméniens dans la région.

SCANDALE EN ARMÉNIE: LA DIRECTRICE D'UN MUSÉE LIMOGÉE POUR AVOIR OFFERT UN LIVRE AU VICE-PRÉSIDENT AMÉRICAIN

»»» Les universitaires soulignent également ce qu'ils qualifient de «tendance inquiétante à réduire au silence les voix académiques indépendantes pour des raisons de convenance politique».

Selon eux, ce licenciement reflète une tentative d'aligner les activités du musée sur des priorités géopolitiques. Ils affirment que les autorités cherchent à éviter tout débat ouvert sur les atrocités commises en Azerbaïdjan pendant le processus de paix en cours.

Le livre offert au vice-président américain

Les chercheurs soulignent que le musée est une institution scientifique. Ils estiment que sa direction doit être protégée de toute ingérence politique.

Ils font valoir que le renvoi de Mme Gzoyan menace l'avenir de l'Institut et pourrait nuire à sa réputation au sein de la communauté universitaire internationale.

Les chercheurs qui ont signé la déclaration appellent le gouvernement arménien à:

- s'abstenir d'interférer dans le travail de la direction du Musée-institut
- respecter l'indépendance de l'institution
- permettre à Mme Gzoyan de poursuivre son travail sans pression ni ingérence politiques.

Commentaires

L'ethnographe Hranush Kharatyan, ancienne membre du conseil d'administration du Musée-institut, a déclaré:

«Depuis trente ans, nous avons souligné que les dirigeants azerbaïdjanais fabriquent des récits spécifiques pour la sphère universitaire.

Il semble désormais que notre Premier ministre se soit emparé de ce sujet et ait commencé à définir les

limites de la liberté académique et de ce que les centres de recherche peuvent exprimer.

On ignore ce qu'il adviendra, par exemple, des travaux produits et publiés au cours des 30 dernières années. Seront-ils eux aussi considérés comme des actes provocateurs?

Sommes-nous en train de revenir à 1937 de sorte de retirer nos publications des bibliothèques, y compris celles conservées dans les bibliothèques du monde entier? Ou bien la littérature contemporaine, écrite en fonction des priorités politiques, deviendra-t-elle «progressiste», tandis que les personnalités respectées qui rédigent des textes «non provocateurs» deviendront des universitaires reconnus? Nous retournons vers une triste situation du passé.»

(© ARMENPRESS / Gevorg Perkuperkanyan)

L'analyste politique et experte en relations internationales Sossi Tatikyan a écrit sur sa page Facebook:

«Edita Gzoyan n'est pas une nationaliste radicale. Elle n'est pas un instrument de guerre hybride. Elle n'a pas d'opinions extrémistes. C'est une universitaire équilibrée, travailleuse, honnête et modeste qui mène des recherches et une diplomatie académique en toute bonne foi.

Elle a également tenté de contrebalancer le révisionnisme historique agressif et systématique orchestré contre l'Arménie par des pseudo-chercheurs azerbaïdjanais.

La politique étrangère de l'Arménie doit aujourd'hui être pragmatique. À notre époque, il n'y a pas d'autre alternative. Mais la diplomatie académique existe, et elle ne doit pas être assimilée à la politique officielle. Elle doit rester libre, sinon elle cessera d'être académique.» ■

(Jam-news.net - traduit de l'anglais)

ԱԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԱՆՏԱԿԸ ԲԱՑՈՒԵԼ Ե ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԴՈՐՍՈՂՈՒՐՈ N2266 ՀԱՍՑԵՈՒՄ

Հայ մեծանուն գրող Աւետիք Իսահակեանի 150-ամեակի յոբելեանական միջոցառումների շրջանակում Վենետիկի Դորսոդուրո N2266 հասցեում այն տանը, որտեղ ապրել է Իսահակեանը, տեղի է ունեցել Վարպետի մասին պատմող յուշատախտակի բացման հանդիսատար արարողությունը:

Ողջունելով ներկաներին՝ ԿԳՄՍ նախարարի տեղակալ Ալֆրեդ Քոչարեանն ընդգծել է. «Մեծ պատիւ է այսօր գտնուել Վենետիկում՝ մի քաղաքում, որը դարեր շարունակ եղել է մշակոյթների, գաղափարների և ժողովուրդների հանդիպման վայր: Այսօր այստեղ հավաքուել ենք՝ արժևորելու հայ մեծ բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեանի յիշատակը և բացելու յուշատախտակ այն տանը, որտեղ նա ապրել է: Անցնող տարում մի շարք միջոցառումներով յիշատակեցինք մեր մեծագույն բանաստեղծի 150-ամեակը: ՀՀ կրթութան, գիտութան, մշակոյթի և սպորտի նախարարությունն իրականացրել է յոբելեանական բազմաթիւ միջոցառումներ՝ Հայաստանում և արտերկրում արժևորելով Աւետիք Իսահակեանի գրական ու մշակութային ժառանգությունը: Անցած տարի մարտին Գերմանիայի Լայպցիգ քաղաքում ևս տեղադրել ենք յուշատախտակ՝ ի յիշատակ գրողի»:

Նրա ընդգծմամբ՝ Հայաստանի և Իտալիայի ժողովուրդներին դարեր շարունակ միալորել են մշակութային ու պատմական խոր կապերը, և մեր մտավորականներն ու մշակութային գործիչները, այդ թւում՝ Աւետիք Իսահակեանը, այս քաղաքում իրենց ներկայութեամբ ամրապնդել են երկու երկրների բարեկամությունը:

Վարպետի մասին պատմող յուշատախտակը խորհրդանշում է երկու երկրների միջև մշակութային երկխոսությունը: Յուշատախտակի վրայ ուղղադրվում է Ռիալտոյի կամուրջը, որը Աւետիք Իսահակեանի լաւագոյն բանաստեղծություններից մէկի՝ «Մի մրահոն աղջիկ տեսայ Ռիալտոյի կամուրջին...», խորհրդանշան է և Վարպետի սիրելի ճարտարապետական կառույցներից մէկի՝ Երերոյքի տաճարի զարդանախշը: Յուշատախտակի վրայ եղած QR կոդով այցելուները կարող են տեսնել «Իսահակեանը և Վենետիկը» տեսանկյունը: Յուշատախտակի ճարտարապետը Հայկ Ասատրեանն է:

Մի մրահոն աղջիկ տեսայ

Մի մրահոն աղջիկ տեսայ
Ռիալտոյի կամուրջին,
Հորդ մակերը - գետ
գիշերուայ,
Եւ յակիթներ՝ ականջին:

Աչքս դիպաւ աչքի բոցին,
Ու գլուխս կախեցի.
Ժպտաց ժպտով առեղծուածի,
Յավերժական կանացի:

Աչքերը սև - արևներ սև,
Արևների պես անշեջ,
Գալարում էր մէջքը թեթև
Ծաղկանկար շալի մէջ:

Միամիտ չեմ հաւատում քեզ.
Տառապանքս փորձ ունի. -
Մի մրահոն կոյս էր քեզ պես,
Կտորեց սիրտս պատանի ...

Աւետիք Իսահակեան

Այս տանը, որտեղ տեղադրվում է յուշատախտակը, Վարպետն ընտանիքով ապրել և ստեղծագործել է 6 տարի՝ 1921-1926 թթ.: Պահպանուել են Իսահակեանի որդու՝ Վիգեն Իսահակեանի յուշերը. «Դորսոդուրո փողոցում գտնուող այս տունը՝ N 2266, որտեղ ապրեցինք վեց տարի, պարտեզով շրջապատուած մի հին առանձնատուն էր, որը Վենետիկի համար հազուագիւտ բան էր: Պատկանում էր հինաւուրց վենետիկեան Դէ Մարքիների ազնուական ընտանիքին: ...Հօրս աշխատասենեակը երկրորդ յարկում էր, նայում էր պարտեզին: Աղանիները գալիս էին, նստում պատուհանի եզրին և ղունդունում, ուտելիք պահանջում: Սենեակում էին հօրս գրասեղանը և թախտը: Հայրս պատին ամրացրել էր Հայաստանի քարտեզը և իր սիրելի մօր՝ Ալլայի պատկերը: Այս սեղանին հայրս գրեց իր ստեղծագործություններից մի քանի ընտիր գոհարներ, ինչպիսիք են՝ «Ռավեննայում» կամ էլ «Հայրենիքիս»... Այդ գրասեղանին գրեց իր անկրկնելի «Լիլիթը», նաև մի սիրային բանաստեղծություն՝ ներշնչուած Ռիալտո կամուրջին հանդիպած մի անծանօթ վենետիկուհով, մշակեց «Սասմա Միեր» պոեմը: Հրապարակեց բանաստեղծական մի նոր ժողովածու՝ «Աշւան ծաղիկներ» վերնագրով: Հօրս ստեղծագործական կրակը կարծես նորից արթնացել էր»:

Վենետիկում ապրած տարիներին այստեղ հիւրընկալուել են հայ մշակոյթի մեծերը՝ Մարտիրոս Սարեանն ու Եղիշէ Զարեանը:

Մշակութային երկխոսությունը կը շարունակուի Վարպետի՝ թանգարան դարձած երևանեան առանձնատանը, որի գեղեցիկ այգում ֆրանսահայ քանդակագործ Յարուֆ Եկմալեանի նախագծով և խորհրդատուութեամբ, Երևանի թիւ 4 արհեստագործական քոլեջի հետ համագործակցութեամբ կը տեղադրուի Ռիալտոյի կամուրջի տեսքով նստարան, և այցելուները հնարաւորութիւն կ'ունենան բանաստեղծութիւնն ընթերցել նստարանի վրայ՝ իտալերէն և հայերէն «Մի մրահոն աղջիկ տեսայ» և «Ռիալտոյի կամուրջին...»:

ԿԳՄՍ նախարարութեան հաղորդմամբ, միջոցառումն իրականութիւն է դարձել ԿԳՄՍ և Արտաքին գործերի նախարարութիւնների համատեղ ջանքերով՝ Վենետիկի հյուպատոսարանի աջակցութեամբ, Աւետիք Իսահակեանի տուն-թանգարանի և Վենետիկի հյուպատոսարանի կազմակերպմամբ: ■

(panorama.am)

111 ANS DE MÉMOIRE ET DE RÉSISTANCE

Diana ZARGAROVA et David ALAVERDYAN

Le 23 avril s'est déroulé au Parc Trembley, devant le monument *Les Réverbères de la Mémoire*, la première Veillée des Jeunes, conduite par nous, représentants des étudiants de Genève, et portée par le CAAS (Conseil des Associations Arméniennes et Arménophiles de Suisse).

111 ans de Mémoire et de Résistance: un message porté par une jeunesse engagée, consciente de son héritage et tournée vers l'avenir. Mémoire, car les Arméniens ont le devoir de commémorer le Génocide qui a marqué à jamais l'identité arménienne. Résistance, car ils ont lutté pour leurs droits et leur existence, dans l'Empire ottoman, en Artsakh, ailleurs aux côtés d'autres peuples persécutés, et continuent de faire face aujourd'hui aux enjeux contemporains.

Un discours engagé de Lerna Bagdjan, membre du CAAS et représentante du comité organisateur de la Veillée, a rappelé que la mémoire ne peut se réduire à un rituel, mais doit rester un engagement vivant. Commémorer, c'est aussi interroger le présent: la sécurité de l'Arménie, le sort des déplacés d'Artsakh, la libération des prisonniers et la préservation du patrimoine menacé. Elle a souligné la responsabilité des démocraties, notamment la Suisse, appelées à faire primer la justice sur leurs intérêts économiques.

Enfin, elle a adressé un message d'espérance, appelant la nouvelle génération, à la fois suisse et arménienne, à préserver dignité et convictions.

Les interventions de M. Alfonso Gomez, Maire de Genève, et de S.E. Mme Hasmik Tolmajian, Ambassadeur de la République d'Arménie, ont rappelé les liens profonds et durables qui unissent Genève et la communauté arménienne.

Un concert empreint de notes de paix a fait vibrer les cœurs. Une exposition, une carte participative sur les origines et un atelier de danses de résistance mené par le groupe Gamar ont fait vivre, par la transmission, la force du peuple arménien.

«ՀՈԳԵԻՈՐ ԶԱՐՏԵԶԻ ԱՐԱՅԵՏՆԵՐՈՎ. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ»՝ ՄԱԴՐԻԴԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՈՒՄ

Մադրիդի Ազգային գրադարանում, Մաշտոցեան Մատենադարանի և ՀՀ ԿԳՍՍ Նախարարության Նախաձեռնությամբ, բացուել է «Հոգևոր քարտեզի արահետներով. հայկական ձեռագրական արուեստը» խորագրով ցուցադրութիւնը: Այն Ներառում է 9-19-րդ դարի միջնադարեան ձեռագրեր, որոնք ստեղծուել են հայկական գրչութեան տարբեր կենտրոններում:

Ցուցադրութեան հանդիսաւոր արարողութեանը ողջոյնի խօսքով հանդէս են եկել Իսպանիայի մշակոյթի գծով պետական քարտուղար Ջորջի Մարթի Գրաուն, գրադարանի տնօրէն Օսկար Արոյո Օրտեգան, Մատենադարանի տնօրէն Արա Խզմալեանը, Իսպանիայում ՀՀ արտակարգ և լիազօր դեսպան Սօս Ավետիսեանը:

Իսպանացի արուեստասէրների շրջանում արդէն իսկ մեծ հետաքրքրութիւն առաջացրած ցուցահանդէսի առանցքային նմոյշներից են հայկական ինքնատիպ տառատեսակները, մասնավորապէս՝ թռչնագրերը, և նշանաւոր Շուփունց խնդրակատար Աւետարանը:

Ցուցադրութեան համադրող, արուեստագիտութեան թեկնածու, Մատենադարանի թանգարանի ղեկավար Իվէթ Թաջարեանի համոզմամբ՝ նմանօրինակ միջոցառումներն Եական նշանակութիւն ունեն միջմշակութային կապերի խորացման և երկրների միջև ջերմ յարաբերութիւնների ամրապնդման գործում: Հայկական հոգևոր արուեստի բացառիկ նմոյշները Մադրիդում հասանելի կը լինեն երեք ամիս, մինչև 2026թ.-ի յունիսի 21-ը: ■

Nous portons de nos vœux la reconduction de la Veillée, à laquelle nous, étudiants arméniens, aurons l'honneur de veiller. ■

Les musiciens :

Anoush Seferian Violon
 Quentin Darricau Doudouk, Zourna
 Artavazd Kachatrian Piano, Kopal
 Nareg Keucheyan Dhol
 Astghik Hairapetlan Voix
 Araz Gabriel Voix
 Clara Plaut Voix

ԵՕԹԸ ՀԱՅ ՊԱՏԱՆՂՆԵՐՈՒ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐՆ ՈՒ ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԸ ԴԻՄԱԾ ԵՆ ՄԱԿ-ԻՆ

Ազրայեճանի մեջ բանտարկուած եօթը հայ պատանդ-ներու ընտանիքները ներկայացնող միջազգային փաստաբանները պաշտօնական դիմում ներկայացուցած են ՄԱԿ-ի Կամայական ազատագրկման հարցերով աշխատանքային խումբին՝ պահանջելով անոնց անյապաղ եւ անվերապահ կերպով ազատ արձակումը: Այս մասին կը հաղորդէ «Արցախի միութիւն»-ը:

Ապրիլ 24-ին, Հայոց ցեղասպանութեան զոհերու յիշատակի ոգեկոչման օրը ներկայացուած դիմումը կը պահանջէ չեղեալ յայտարարել այդ անձերուն նկատմամբ տրուած դատավճիռները՝ պնդելով, որ անոնք միջազգային օրէնքի կոպտագոյն խախտումներու հետեւանք են եւ ունին կամայական բնոյթ:

Եօթը պատանդներն են՝ Դաւիթ Բաբայեան, Մադաթ Բաբայեան, Լեւոն Բալայեան, Վասիլի Բեգլարեան, Էրիկ Ղազարեան, Դաւիթ Իշխանեան եւ Լեւոն Սնացականեան, որոնք Հայաստանի քաղաքացիներ են եւ ազրայեճանական ուժերուն կողմէ գերեվարուած են 19 սեպտեմբերէն 3 հոկտեմբեր 2023-ի ժամանակահատուածի ընթացքին՝ Արցախի դէմ Ազրայեճանի զինուորական յարձակումէն անմիջապէս ետք: Անոնց շարքին են Արցախի նախկին քաղաքական ղեկավարներ, զինուորներ եւ մէկ քաղաքային:

Անոնցմէ երեքը՝ Դաւիթ Իշխանեան (Արցախի Ազգային ժողովի նախկին նախագահ), Դաւիթ Բաբայեան (արտաքին գործոց նախկին նախարար) եւ Լեւոն Սնացականեան (պաշտպանութեան նախկին նախարար եւ պաշտպանութեան բանակի նախկին հրամանատար), 2 փետրուար 2026-ին Պաթուի զինուորական դատարանին կողմէ դատապարտուած են ցկեանս բանտարկութեան: Սնացեալ չորսը ստացած են 15-էն 19 տարուան բանտարկութիւն: Այսօրուան դրութեամբ այս անձերը արդէն 934-էն 948 օրէ ի վեր կը գտնուին Պաթուի բանտին մէջ:

Թէեւ դիմումի այս փուլին համար ընտրուած են 19 պատանդներէն եօթը, սակայն բոլոր հայ գերիները կը համապատասխանեն կամայական ազատագրկման չափանիշերուն եւ աշխատանքային խումբի եզրակացութիւնը վերաբերելի պիտի ըլլայ բոլոր պատանդներուն համար: ■

(ԱԶՂԱԿ)

ԴԱՏԱՐԱՆՆ ԱՐԴԱՐԱՅՐԵԼ Է ԹՈՒՐԵՒԱՅՈՒՄ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՖԻԼՄԸ ՑՈՒՑԱԴՐԱԾ ԿԻՆՈԳՈՐԾՉԻՆ

Դիարբեքիի զխաւոր դատախազութիւնը դատական հայց էր ներկայացրել Մերձաւոր Արեւելքի կինոակադեմիայի ասոցիացիայի նախկին փոխնախագահ և կինոգործիչ Ռոջիլաթ Աքսոյի դէմ: Պատճառն այն էր, որ վերջինս Դիարբեքիում ցուցադրել էր «Արորայի լուսաբացը» անիմացիոն ֆիլմը, որը ներկայացնում է 1915-ի Հայոց ցեղասպանութիւնը վերապրած հայուհի Արորա Մարտիկանեանի պատմութիւնը:

Կինոգործիչի դէմ ընթացող դատավարութեան հիմքում Թուրքիայի քրեական օրէնսգրքի 301-րդ յօդուածի յատկանիշներն էին: Նշուել է, որ Աքսոյը պետք է պատժուի «թուրք ազգին, Թուրքիայի Հանրապետութեանը, Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովին, Թուրքիայի Հանրապետութեան կառավարութեանը և պետութեան դատական մարմիններին հրապարակայնօրէն վիրաւորելու» համար: Մեղադրական եզրակացութեան մէջ նշուում է, որ դատական հայցը նրա դէմ է, քանի որ նա է դիմում ներկայացրել յիշեալ ֆիլմի ցուցադրութիւնը կազմակերպելու համար:

Ապրիլի 6-ին Դիարբեքիի առաջին ատենախմբի քրեական դատարանում տեղի է ունեցել Ռոջիլաթ Աքսոյի գործով 2-րդ դատական նիստը: Հոծ բազմութեան պատճառով նիստը սկսուել է 30 րոպէ ուշացումով: Հետաքննութիւնից յետոյ կազմուած մեղադրական եզրակացութեան մէջ նշուում էր, որ ֆիլմը 1915 թուականի իրադարձութիւնները պատկերել է որպէս ցեղասպանութիւն, իսկ հայերին՝ անմարդկային վերաբերմունքի զոհ: Աքսոյի փաստաբան Ֆըրաթ Եըլըզը յայտնել է, որ իրենք համաձայն չեն վերոնշեալ կարծիքի հետ և խնդրել է իր պաշտպանեալի արդարացումը: Ըստ նրա՝ նման դատավարութիւնները սահմանափակում են խօսքի ազատութիւնը և ճշշում գործադրում արուեստի վրայ:

Փաստաբանը նաև նշել է, որ իր պաշտպանեալը ֆիլմի ռեժիսորը չէ, այլ միայն մասնակցել է ցուցադրութեան գործընթացին: Դրա հետ մեկտեղ յաւելել է, որ նոյնիսկ եթէ նա լինէր ռեժիսորը, մէկ է, դա պետք է դիտարկել խօսքի ազատութեան շրջանակներում:

«Մարդու իրաւունքների եւրոպական դատարանն ունի նախադէպեր այս հարցի վերաբերեալ: Կան որոշումներ, որոնցով անհատներ և հաստատութիւններ, այդ թւում Դիարբեքիի փաստաբանական ասոցիացիան, որոնք հետապնդուել էին 1915 թուականի իրադարձութիւնների մասին տեղեկատվութիւն տարածելու մէջ, արդարացուել են», - նշել է նա:

Վերոնշեալ փաստարկներից յետոյ դատարանն արդարացրել է Ռոջիլաթ Աքսոյին: ■

(akunq.net)

L'ARMÉNIE EN TÊTE DU CAUCASE DU SUD DANS LE CLASSEMENT DE FREEDOM HOUSE MALGRÉ UN SCORE INCHANGÉ

Alexander PRACHT

L'Arménie se classe en tête de la région du Caucase du Sud en matière de droits humains, bien qu'elle n'ait enregistré aucune amélioration ces dernières années, selon un rapport de l'organisation à but non lucratif Freedom House, basée à Washington. La dernière mise à jour du classement a été publiée 20 mars 2026.

L'Arménie a obtenu un score de 54 points sur 100 dans le classement mondial de la liberté («Global Freedom Ranking»), où un score proche de 100 indique un niveau élevé de liberté, tandis qu'un score proche de 0 correspond au niveau le plus faible. Le score du pays est resté inchangé depuis 2023, année où il avait reculé d'un point, passant de 55 à 54.

Freedom House a évalué les droits politiques en Arménie à 23 points sur 40 et les libertés civiles à 31 points sur 60, ce qui classe le pays dans la catégorie «partiellement libre».

Pour la première fois, l'Arménie devance son voisin du nord, la Géorgie, qui a obtenu 51 points cette année, contre 58 il y a seulement deux ans, dans un contexte que les commentateurs et certains groupes d'opposition locaux décrivent comme un recul démocratique.

À l'échelle régionale, la Turquie a obtenu 32 points, étant classée «non libre». L'Azerbaïdjan n'a recueilli que 6 points, se plaçant au dixième rang à partir du bas parmi les États pleinement souverains, derrière des pays comme la Syrie et l'Afghanistan. L'Iran se situe légèrement au-dessus, avec 10 points.

Le pays le moins bien classé tout en restant considéré comme «libre» est le Lesotho, avec 67 points.

Freedom House publie également un rapport annuel distinct sur la liberté sur Internet à travers le monde. Lors de la dernière évaluation, l'Arménie a obtenu 72 points sur 100, ce qui la classe comme «libre» en matière de libertés en ligne.

ՍՈՂՈՍՈՆ ԹԵՅԼԻՐԵԱՆ 130 ԲԵՌԼԻՆԵԱՆ ԲԱՆՏԱՅԻՆ ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլի 4-ին Հայոց ցեղասպանության թանգարանի ստիտուտում տեղի է ունեցել հանրային բանախօսություն՝ Սողոմոն Թեյլիրեանի ծննդեան 130-ամեակին: Միջոցառմանը ներկայ է եղել նաև Թեյլիրեանի ազգակցականներից Արփի Օսկանեան (Թեյլիրեան)ը:

Բանախօսը ՀՅԹԻ գլխավոր ֆոնդապահ Գոհար Խանումեանն էր: Նա ներկայացրել է Թեյլիրեանի բեռնիկեան բանտային օրագրությունը՝ առաջին անգամ այն դնելով գիտական շրջանառության մեջ: Թեյլիրեանի օրագրությունը պահում է Հայաստանի ազգային արխիվում: 1980-ականների սկզբին այն Խորհրդային Հայաստան է բերել Սողոմոնի կինը՝ Անահիտ Թաթևեանը: Օրագրության՝ տարիներ անց արտագրում, ոչ ամբողջական տարբերակը պահպանվում է «ՀՀ Դաշնակցության պատմության թանգարան»-ում: Բանախօսն անդրադարձել է Թեյլիրեանի՝ որպես վերապրողի ներանձնական-հոգեբանական մեկնաբանություններին, յետօրամատիկ յիշողություններին, օրագրի կառուցվածքային և բովանդակային առանձնայատկություններին:

Դասախօսության աւարտին տեղի է ունեցել քննարկում և հարցուպատասխան: Առաջարկուել է հրատարակել օրագրությունը՝ գիտական ծանոթագրություններով, ինչը հնարավորություն կ'ընձեռնի ծանոթանալ Թեյլիրեանի կրթական մակարդակին, Նրա լեզուամտածողությանը, գրական ոճին, յետցեղասպանական շրջանում յետօրամատիկ յիշողությանը: ■

Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտ

Une autre organisation de défense des droits humains, Human Rights Watch, a fait état le mois dernier de progrès mitigés en Arménie. Tout en saluant les efforts des autorités en matière de lutte contre la corruption et de réformes de l'État de droit, l'organisation a également pointé des enquêtes jugées inefficaces sur des allégations d'abus policiers, un recours excessif à la détention provisoire dans les procédures pénales, ainsi que des avancées limitées dans la lutte contre les violences domestiques. ■

(Civilnet.am)

COMMUNICATIONS

DÉCÈS

- Mme Séta Gabrache, née Boghossian, survenu le 29 mars 2026 à Genève.

Nous présentons nos sincères condoléances à la famille endeuillée.

**KASA vous invite en ARMENIE
du 8 au 18 septembre 2026**

à la découverte du pays, de son riche patrimoine culturel et de ses habitants.

EREVAN et environs: Matenadaran, mémorial du génocide, musée d'histoire, tour de ville, vernissage, Etchmiadzine (siège du catholicossat)..

GUMRI et environs: tour de ville, Yereruyk, Marmachen

CIRCUIT: Lori (Odzoun, Akhtala, Haghpata);

Tavouch (Gochavank, lac Sevan, Noradou);

Route de la soie (Vayots Dzor, Areni, Noravank);

Plaine d'Ararat: Khor Virap; **Garni-Guéghard**

*Petits groupes, guide francophone,
rencontres personnalisées*

**Prix dès 8 pers: 1700.-en ch. à 2 lits (sans avion).
mixte hôtel/ ch. d'hôtes, tous repas sauf 4.**

Détails sur le site de KASA: www.kasa.am, contact
kasa@kasa.am ou 078 860 22 94
Aussi ch. d'hôtes à Erevan et Gumri

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois: de 10h00 à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition le matin et le soir. Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois: Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 avec 4 classes de niveaux et d'âges différents, à partir de 5 ans sans limite d'âge supérieure. Renseignements et inscriptions auprès de Christine Sedef 0797581136.

Tous les mercredis: de 14h00 à 18h00, la bibliothèque Saint Grégoire l'Illuminateur du Centre Arménien de Genève est ouverte au public. Renseignements: M. Garabed Yelegen Tél. 079 538 51 26
bibliotheque@centre-armenien-geneve.ch

Tous les dimanches: (du calendrier scolaire vaudois: Ecole arménienne de Lausanne (Maison de quartier des Faverges, ch. de Bonne-Espérance 30, 1006 Lausanne): de 15h00 à 17h00, cours de langue et de danse folklorique arméniennes pour enfants.
Contact: Ruzanna Leemann-Zakaryan
armenien.lausanne@yahoo.com

Tous les dimanches: Cours de danses folkloriques arméniennes pour adultes: de 09h00 à 10h00 au Studio 2, rue du Valentin 35 à Lausanne. Contact: Aspram Minasyan
aspram@yahoo.com

Arménie Culture et Saveurs vous propose:

Cours d'arménien pour adultes.

Arménien occidental

Les mardis

17h00 - 18h30 Groupe intermédiaire

18h30 - 20h00 Groupe débutant

Les mercredis

18h30 - 20h00 Groupe intermédiaire

Arménien oriental

Les lundis

18h30 - 20h00 Groupe débutant

Les jeudis

18h30 - 20h00 Groupe intermédiaire

Renseignements: topalianecole@gmail.com

Librairie Arménie Culture & Saveurs

55, rue de Lausanne à Genève

CHF 300.- pour 10 cours

Troupe de danse SANAHIN
Gala annuel

Sous la direction de Christina Galstian-Agoudjian,
Vahag Kalaidjian et Vartan Agoudjian

© Arpa Barnagian © Edvard Kuyumcuyan

9 mai 2026 à 18h00

Salle des fêtes de Troinex
Route de Moillebin 20, 1256 Troinex

Le spectacle sera suivi d'un dîner et d'un vrai Kef arménien !
Réservations jusqu'au 4 mai !

Spectacle: 20 chf
Spectacle + Dîner (sans boissons):
→ de 7 à 17 ans: 30 chf
→ dès 18 ans: 55 chf

Réservations:
+41 79 758 11 36
+41 76 509 14 14 (dès 18h)
@troupe_sanahin

Messes arméniennes en Suisse alémanique

Date	Heure	Lieu	Adresse
24.05.2026	11 30	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
07.06.2026	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
12.07.2026	11 30	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG

www.armenische-kirche.ch
Pfr. ShnorkTchekidjian Tel: 079/704 74 87

ԺԸՆԻ ԵՒ ԼԵՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

PAROISSE DE L'EGLISE
APOSTOLIQUE ARMENIENNE
SAINT-HAGOP
GENEVE REGION LEMANIQUE

**ՆՇՈՒԵՑԱՒ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ ՏՕՆԸ ԱՌԱՋԻՆ
ԱՆԳԱՍ ԼՈԶԱՆԻ ԱՆԿԼԻԳԱՆՆԵՐՈՒ
ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ**

29 MARS 2026 FÊTE DES RAMEUX À LAUSANNE

Très Révérend Hayr Surp, Goossan Aljanian,
Nous vous remercions de tout cœur pour cette
magnifique célébration.

Grâce à Dieu, la première Sainte Liturgie à Lausanne
s'est très bien déroulée, avec la présence de plus de
100 fidèles. Nous vous sommes profondément
reconnaisants pour votre présence, vos prières et votre
soutien.

Que le Seigneur vous bénisse et vous garde!

Avec respect et gratitude,
Onnik Kazanjian

**ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՏԱՐԱԳԸ ԼՈԶԱՆԻ
ԱՆԿԼԻԳԱՆՆԵՐՈՒ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ**

Կիրակի Ապրիլ 26-ին, թեմիս բարեխնամ Առաջնորդ
Գերաշնորհի Ս. Պարթև Եպիսկոպոս Բարսեղեանի
օրհնությամբ, Լոզանի հոգեւոր հովիւ՝ Գեր. Ս. Գուսան Ծ.
Կրդ. Ալճանեանը մատուցեց երկրորդ սուրբ եւ անմահ
պատարագը, թեմական խորհուրդի անդամ Տիար Օննիկ
Գազանճեանի աջակցությամբ: Այսուհետեւ, ամիսը մեկ
անգամ, կանոնաւոր պատարագներ պիտի մատուցուին
Լոզանի մէջ:

**ՍՈՒՐԲ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԸ
ԺՆԵՒԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ**

Կիրակի 5 Ապրիլ 2026-ին Ժնևի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ,
մեծ խանդավառութեամբ նշուեցաւ Չատկական Սուրբ
Յարութեան տօնը: Սուրբ և անմահ պատարագը մատու-

ցեց Չուիցերիոյ թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Ս. Պարթև
Եպիսկոպոս Բարսեղեանը, մասնակցութեամբ բազմաթիւ
հաւատացեալներու: Ներկայ էր նոյնպէս Գեր. Ս. Գուսան Ծ.
Կրդ. Ալճանեանը: Պատարագի աւարտին, Առաջնորդ
Սրբազանը ընթերցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն
Հայոց Հայրապետին Սուրբ Յարութեան և Չատկական
տօնի պատգամը: Ներկայ էր նաեւ Չուիցերիոյ մօտ
Հայաստանի Հանրապետութեան արտակարգ և լիազօր
դեսպան Տիկին Հասմիկ Տումանեանը իր ընտանիքի
անդամներուն հետ:

**Ս. ՆԱՀԱՏԱԿԱՆ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ
111-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ**

Le vendredi 24 avril 2026, à l'occasion du 111ème
anniversaire du génocide des Arméniens un office
d'intercession des Saints-Martyrs de 1915 a été célébré
à l'église St. Hagop, suivi d'un programme musical sur
le parvis.

Ուրբաթ 24 Ապրիլ 2026-ին, Հայոց Ցեղասպանութեան
Սուրբ Նահատակաց ոգեկոչման 111-րդ տարելիցին
առթիւ, Ժնևի Ս. Յակոբ մայր եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ
Բարեխօսութեան կարգ խախազահութեամբ Չուիցերիոյ
Հայոց թեմի առաջնորդ՝ Գերշ. Ս. Պարթև Եպս.
Բարսեղեանի և մասնակցութեամբ Գեր. Ս. Գուսան Ծ. Կրդ.
Ալճանեանի: Ներկայ էին Չուիցերահայ համայնքի
գործիչներ և միութենական անդամներ:

Ներկայ էր նոյնպէս Չուիցերիոյ մօտ Հայաստանի
Հանրապետութեան արտակարգ և լիազօր դեսպան Տիկին
Հասմիկ Տումանեանը իր աշխատակազմի անդամներուն
հետ: Եկեղեցական արարողութեան աւարտէն և Հայր
մերէն յետոյ, եկեղեցւոյ բակին մէջ երաժշտական յայտագիր
մը ներկայացուեցաւ, որմէ ետք խօսք առաւ Թրուանի
քաղաքագլուխ՝ Պարոն Կիյ Լաւորելը: Ապա տեղի ունեցաւ
հիւրասիրութիւն:

Պատրաստեց Ս. Գուսան Ծ. Կրդ. Ալճանեան

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՅ ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D. Topalian: 2-4 Place d'Arménie, CH-1256 Troinex (Genève) - topalianecole@gmail.com

1994-2024

No. 82

Salon du livre - Stand Arménie

Depuis près de 39 ans, le stand Arménie est une présence fidèle au Salon du livre. Cette année encore, il s'est distingué par la richesse et la qualité de sa programmation, mettant les femmes à l'honneur à travers des rencontres et des échanges particulièrement inspirants.

La journée du mercredi, dédiée aux enfants, a été un véritable succès. Elle s'est distinguée par la présence de deux auteures de littérature pour la jeunesse, qui ont présenté leurs ouvrages avec beaucoup de pédagogie et d'enthousiasme.

Elisabeth Istambouli von Tscharnier

Hasmig Chahinian

Leur intervention a suscité un vif intérêt auprès des enfants. Ce fût un moment à la fois intense, enrichissant et chaleureux, qui a marqué les esprits.

L'école Topalian à la cérémonie de clôture des jeux Pan Arméniens

Toute la communauté arménienne de Genève était en effervescence à l'occasion des fêtes de Pâques, marquées par le retour des Jeux pan Arméniens après plusieurs années d'absence.

L'école Topalian a également pris part à cet événement exceptionnel. Lors de la cérémonie de clôture, les élèves ont vécu un moment fort, découvrant pour

Beaucoup cet événement pour la première fois. Le stade, comble, rassemblait plus de 650 jeunes venus de toute l'Europe pour participer à différentes disciplines sportives.

L'entrée dans le stade du Bout du Monde

Les élèves ont porté leurs nouveaux T-shirts, spécialement confectionnés pour cet événement et offerts par Mlles Annie et Sonia Mesrobian. Ils ont interprété l'hymne national, arboré fièrement les couleurs du drapeau et chanté Erevan - Erebuni. Une prestation à la fois émouvante et mémorable.

Mer Hayrenik

Commémoration du 24 Avril

Sur le parvis de l'église, devant le Khatchkar, les élèves ont rendu hommage aux victimes de 1915 en priant et en allumant de l'encens qui leur avait été distribué par le Serpasan Barteve Barseghian.

- o Grand choix de livres et de publications récentes
- o Expositions de tableaux - Conférences
- o Rencontres musicales
- o Cours de langue pour adultes arménien occidental et oriental
- o Artisanat - Souvenirs, bijoux
- o Spécialités arméniennes à emporter et service traiteur, pain arménien (Lavach), vin et cognac d'Arménie, café et thé d'Arménie
- o Voyages - Découverte de notre patrimoine culturel en Europe et en Arménie

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ARMENIE
Culture & Saveurs

HORAIRES: Lundi à Vendredi 9h30 - 18h30 - Samedi 10h - 15h

55 rue de Lausanne - 1202 Genève CH -
Tram 15 - arrêt Môle ou Parking de la gare Cornavin
T +41 (0) 22 900 01 59 - info@armenie-culture-saveurs.ch
www.armenie-culture-saveurs.ch

Fondation H.D. Topalian

Sport, valeurs et rassemblement

Du 3 au 6 avril 2026, la 26e édition des *Euro Armenian Games* (EAG) s'est tenue à Genève, rassemblant 650 participants, dont près de 500 venus de toute l'Europe. Parmi eux figuraient des délégations de Suisse (Genève, Zurich, Lugano, Aarau), de France (Paris, Lille, Nice, Marseille, Montpellier, Valence), mais aussi de Belgique, d'Allemagne, d'Espagne, de Bulgarie, d'Autriche, d'Estonie, des Pays-Bas, de Turquie, d'Angleterre, du Danemark et de la République tchèque.

Cette édition marquait le retour des EAG à Genève, dont la dernière organisation remontait à 2017. Le comité actuel de l'UAS a su relever ce défi d'envergure avec détermination, soutenu par l'engagement précieux des bénévoles, pour mener à bien un tournoi salué unanimement. Les nombreux retours positifs des délégations présentes témoignent du succès de cette édition, tant sur le plan sportif qu'humain.

Au-delà de la compétition, cet événement a été marqué par des valeurs fortes, à la fois sportives et profondément ancrées dans la culture arménienne: le respect, la solidarité mais aussi l'attachement aux racines, à la transmission et à l'unité de la diaspora.

Les équipes sportives de l'UAS Genève se sont particulièrement illustrées avec plusieurs podiums, dont une 1ère place en basketball féminin ainsi que d'excellents résultats en badminton (simple et double), tennis de table et backgammon.

Ces performances s'inscrivent dans un engagement collectif remarquable: au-delà des podiums, l'ensemble des sportifs de l'UAS a contribué, par son implication, son esprit d'équipe et son fair-play, à porter haut les couleurs de l'association et à faire vivre pleinement les valeurs du sport tout au long de ces jeux.

La réussite de cet événement repose sur l'implication exceptionnelle de nombreux bénévoles. De la préparation à la réalisation, ils se sont investis dans des domaines clés tels que la communication, le sponsoring, l'organisation des activités, l'accueil des délégations, ainsi que la gestion des matchs et des règlements sportifs, éléments essentiels au bon déroulement du tournoi. Leur engagement, leur rigueur et leur disponibilité ont été déterminants à chaque étape et nous les remercions infiniment.

Une mention toute particulière revient à l'équipe du buffet, qui a su régaler

les participants tout au long du week-end et contribuer à créer une atmosphère chaleureuse et conviviale, à l'image de cet événement.

Nous adressons nos sincères remerciements au précédent comité ainsi qu'aux anciens présidents de l'UAS pour leur soutien précieux tout au long de l'organisation de cet événement.

Nos remerciements s'adressent également aux nombreux sponsors, dont les logos accompagneront cette publication ainsi que les fondations Armenia et Philippossian & Pilossian, pour leur précieux soutien financier et matériel. Nous souhaitons aussi exprimer notre profonde gratitude aux familles et aux membres de la communauté arménienne de Suisse pour leurs généreuses donations, qui ont largement contribué à la réussite de ce magnifique rassemblement.

La cérémonie de clôture, orchestrée par l'école Topalian ainsi que par la cantatrice lyrique Armine Mkrtchyan, a offert un moment fort avec une interprétation émouvante de l'hymne suisse. L'école et troupe de danse Sanahin a ensuite émerveillé le public, avant que la troupe Gamar n'invite les participants à partager une dernière danse, clôturant les jeux dans une ambiance festive et chaleureuse.

Enfin, deux soirées organisées à l'hôtel Crowne Plaza ont permis de prolonger ces moments de convivialité: le samedi, une soirée dansante animée par DjSip, et le dimanche, une soirée de gala réunissant le chanteur Souren >>>

Sport, valeurs et rassemblement (suite)

➤➤➤ Ajemian, accompagné de Sarkis Atamian venus d'Arménie, ainsi que de Sako Nahabedian et Christapor Garabetian de Lyon, sans oublier Harout Harboyan au darbouka et DjSip pour compléter cette belle programmation artistique.

Ces quelques jours ont témoigné avec force et émotion de la vitalité remarquable de la communauté arménienne en Europe, où sport, culture et convivialité perpétuent un héritage commun vivant.

Commémoration du 24 avril - Mémoire et transmission

À l'occasion du 24 avril, journée de commémoration du génocide arménien, le Conseil des Associations Arméniennes et Arménophiles de Suisse (CAAS) a organisé à Genève plusieurs événements pour honorer la mémoire des victimes de 1915.

Le 23 avril, la première Veillée des Jeunes a été organisée au Parc Trembley, devant le monument des Réverbères de la Mémoire. Portée par le CAAS, cette soirée intitulée, "Mémoire et Résistance" a été organisée par un groupe de jeunes professionnels et étudiants.

Dans une atmosphère empreinte d'émotion et de recueillement, plusieurs discours ont été prononcés, notamment par Son Excellence l'Ambassadrice d'Arménie en Suisse ainsi que par M. Alfonso Gomez, Maire de Genève, suivi de Lerna Bagdjan, Présidente des AGBU YP Geneva et membre du Comité du Conseil des Associations Arméniennes et Arménophiles de Suisse.

La soirée a été conduite par Diana Zargarova et David Alaverdyan, représentants des étudiants arméniens de Genève. La veillée s'est ensuite poursuivie par un concert mêlant instruments et chants traditionnels arméniens, et un atelier de danses de résistance, en hommage aux victimes du génocide et à l'engagement continu du peuple arménien.

Le 24 avril, la commémoration s'est tenue au Centre arménien, réunissant la communauté arménienne de Genève. La cérémonie a été présidée par Son Excellence Monseigneur Partev Barseghian, Primat du Diocèse Arménien de Suisse, en présence de Son Excellence l'Ambassadrice Hasmik Tolmajyan, aux côtés de nombreux membres de la communauté.

À l'issue de la prière, accompagnée par la cantatrice Armine Mkrtchyan, des gerbes ont été déposées devant la stèle commémorative sur la place d'Arménie. La commémoration s'est poursuivie par une intervention musicale interprétée par les violonistes Gayané Hekimian Alves et Sofi Darbinyan, offrant un moment de recueillement et d'émotion partagé par tous.

À la suite de cette prestation, M. Guy Lavorel, Maire de Troinex, a pris la parole, suivi de M. Pierre Enksejian, Président de l'UAS et membre du CAAS pour souligner l'importance du devoir de mémoire et de la transmission aux générations futures.

Ces commémorations rappellent avec force l'importance de préserver la mémoire, de transmettre l'histoire et de rester unis face au devoir de souvenir.